

DESPRE TUTUN

NOȚIUNI ISTORICE — ACȚIUNEA SA

ȘI

IGIENA FUMATORILOR

DE

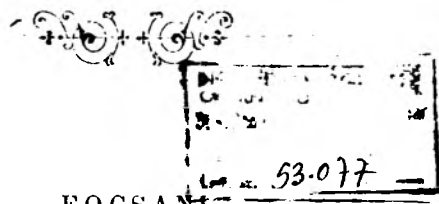
C. DIMITRESCU

LICENȚIAT ÎN FARMACIE

Farmaciful Regimentului 7 de Artilerie.

Avec nos inoeurs, nos passions, nos
misères, l'homme ne meurt pas, il se tue

Flourens.

FOCȘANI

Tipografia Alexandru Codreanu

1888.

MEMORANDUM

TO : [REDACTED]

FROM : [REDACTED]

SUBJECT: [REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

BIBLIOGRAPHIE

M. E. Decroix. Le tabac et le soldat. Paris.

M. E. Decroix. Les dangers du tabac. Paris.

Dr. Paul Jolly. Le tabac et l'absinthe. Paris 1837.

C. Husson. Le café, la bière et le tabac. Paris, 1879.

Dr. Eugène Foussard. De l'empoisonnement par la Nicotine et le tabac. Paris, 1876.

Dr. Gustave le Bon. La fumée du tabac. Paris, 1880.

Dr. H. A. Depierris. Physiologie sociale. Le tabac qui contient le plus violent des Poisons. La Nicotine. Abrège-t-il l'existence? est-il cause de la dégénérescence physique et morale des sociétés modernes? Paris, 1876.

Dr. H. A. Depierris. Le tabac et la famille, il cause la rareté et la stérilité de mariages, la débilité des enfants, la dépopulation de pays. Paris. 1881.

Dr. H. A. Depierris. Des effets du tabac sur l'âme ou sur les manifestations transcendentes de la vie, son influence sur la criminalité, le suicide, la morte subite, la folie. Ces grands accidents de notre époque. Paris 1881.

Dr. H. A. Depierris. La prise de tabac, son origine et ses effets. Paris, 1882.

Dr. H. A. Depierris. La vérité sur le tabac, le plus violent des poisons. La nicotine. Paris, 1880.

Dr. I. Bianchet. Cri d'alarme du tabac au point de vue médicale, ses effets désastreux sur l'homme fait, sur l'enfant à l'école primaire, au lycée, aux écoles spéciales civiles et militaires, etc. Paris, 1878.

Dr. F. Jacquemart. Du tabac et de la nicotine leur influence sur l'économie. Paris, 1880.

Dr. A. Bodros. Le tabac dans l'armée. Paris 1880.

01 JUN 2004

Louis Poisson. Note pour servir à l'étude de la santé des ouvriers dans les manufactures de tabac. Paris, 1880.

Rétault. Reflexions sur l'usage du tabac. Paris, 1870.

Dr. B. Boussiron. De l'action du tabac sur la santé et de son influence sur le moral et l'intelligence de l'homme. Paris, 1844.

I. Léon Soubeiran. Nouveau dictionnaire de falsifications et des alterations des aliments, des médicaments etc. Paris, 1874.

Grenet. Influence du tabac sur l'homme. Paris, 1841.

Stugocki. Du tabac, de son influence sur la santé et les facultés intellectuelles. Paris, 1867.

P. S. Aurelian. Manual de agricultură. Bucuresci.

P. S. Radian. Manual de agricultură. Bucuresci.

G. Planchon. Traité pratique de la détermination des drogues simples d'origine végétale. Paris.

Turdieu. Etude médico-légale de clinique sur l'empoisonnement. 2e édition. Paris, 1875.

Rammazini. Traité des maladies des artisans. Paris, 1822.

Parent-Duchatelet et d'Arcet. Mémoire sur les véritables influences que le tabac peut avoir sur la santé des ouvriers occupés à ses différentes préparations. Paris, 1829.

Méliet. De la santé des ouvriers employés dans les manufactures de tabac. Paris, 1846.

Fonsagrives. Traité d'hygiène morale. Paris. 1877.

Rabuteau. Eléments de thérapeutique et de pharmacologie Paris, 1875.

Dr. Bourdin. Le tabac, ses inconvénients, ses dangers. Paris.

Dr. Druhen aîné. Du tabac. Son influence sur la santé et sur les facultés intellectuelles et morales. Hygiène des fumeurs. Besançon. 1867.

M. Bouchardat. Manuel de matière médicale, de thérapeutique et de pharmacie. Paris, 1856. Tome I.

Dr. A. Bertherand. De l'habitude du tabac. Paris, 1874.

F. Tabourin. Nouveau traité de Matière Médicale etc. Paris 1875.

La întreprinderea acestei lucrări, nu viû cu mai nicî o notă originală, meritul, dacã 'mi pot permite acest termen, stă mai numai în faptul că am adunat, coordonat și tras încheerî, din bogata bibliografie a serierilor despre acest subiect.

Cum cercetarea acestuî subiect în mod consciincios și fără concepții stabilite a priori, e de o însemnătate mare, cred că viû cu niște noțiuni destul de folositoare, în mijlocul literaturêi nôstre utile.

Tărimul pretențiunilor îl condamn, pôte am destule motive. Cu ast-fel de părerî, am căutat mai întîi să mă folosesc de povețele celor pentru care am stimă și înaltă considerațiune. M'am adresat d-luî A. Urbeanu, unul dintre cei mai distinși confrățî, șeful lucrărilor chimice din laboratoriu de chimie al spităluî militar central, și sunt fericit a constata că cu tôte multiplele d-sale ocupațiunî, nu a lipsit de a'mî da consiliile cerute.

Sunt măgulit de atenția și buna voința sa, și îl rog aci să primescă mulțumirile și înalta mea stimă.

C. D.

INTRODUCTION

The purpose of this study is to investigate the effects of various factors on the performance of a specific task. The study was conducted over a period of six months, during which data was collected from a large number of participants. The results of the study are presented in the following sections.

The first section discusses the methodology used in the study, including the selection of participants, the design of the task, and the measures used to assess performance. The second section presents the results of the study, showing the effects of the different factors on performance. The third section discusses the implications of the findings and suggests areas for further research.

The study was conducted in a laboratory setting, where participants were trained in the task before data collection began. The task was designed to be challenging and to require a high level of skill and concentration. The results of the study show that performance was significantly affected by the different factors, with some factors having a positive effect and others having a negative effect.

The findings of the study have important implications for the design of training programs and the selection of personnel for specific tasks. The results suggest that certain factors, such as experience and motivation, are important for high performance, while others, such as fatigue and stress, can have a negative effect. Further research is needed to explore the underlying mechanisms of these effects and to develop strategies to optimize performance.

INTRODUCTIUNE.

Traiul e anevoios și fie-care ȃi aduce grijă și ne-
cađură. Omul, ađi mai mult de căt ori cānd, e neli-
niștit, sguduit de miă de lucrări, absorbit în miă de
combinațiuni. Unii aű indeletniciri ridicule, frāmān-
tāndu'și mintea cum sǎ'și trecă vremea mai cu ușu-
rință; alții, destoinici în apucături, folosesc propăși-
rei omenești, încovoiați de muncă; tot-d'a-una ocu-
pați cu mintea și cu trupul pentru agonisirea unei
vieți mai dulci, mai gloriose și mai fericite pentru
societatea din care face parte.

În ast-fel de condițiuni de existență, cine îndrās-
nește sǎ nesocotescă ore-care distracțiuni ?

Este destul de firesc sǎ combatem obosela prin
odihnă și uritul prin plăcere.

Dar, subiectul distracțiunei se schimbă, e variabil,
după țară, etate, temperament, sex, obiceiuri etc.

Măsura în care ne folosim aduce dorința și . . .
sațiul, cānd o depășim neîntrerupt și mai multă
vreme.

Atunci, ceea ce ne-a săturat, ce farmec mai pōte
avea ?

Înbuibarea, sațiul, îndeplinirea mulțumirei peste
măsură, este cu atāt mai simțitoare cu căt jinduirea de
mai nainte a fost mai mare.

A trebuit să fie însă, un obiect de distrație care să însușască mai bine ca toate celelalte, mai în orice condiții ne-am afla și care pare a nu se supune la regula de obște.

Voesc a vorbi despre tutun, a cărei întrebuințare a făcut și face încă atâta progres, în cât ați pare a fi privit ca leacul cel mai puternic în contra uritului și al oboselelor acestei vremelnice lumi.

Intr'un veac ca al nostru, unde lumina învățăturii tinde a pătrunde în toate clasele societății; îmi pare folositor a cerceta care e câștigul real ce aduce tutunul, și de a căuta, de altă parte, dacă întrebuințarea sa nu ar avea din punctul de vedere al sănătății oare-care neprecurmate nenorociri.

I S T O R I C U L

A voir le nombre de ses
victimes, on dirait que le ta-
bac n'est sorti du nouveau
monde que pour venir tuer
l'ancien

Montain.

Origina tutunului este așa de întunecată în cit ar părea prea greu de pătruns vălul gros care acoperă zămisirea sa, pentru ca să putem desfășura înaintea cititorilor noștri actul de naștere al acestei plante.

O mulțime de legende au fost născocite pe socoteală a originii sale.

Unii Indiani povestesc că tutunul ar fi fost dăruit de sora Pavanașilor, care era o seminție așezată pe marginile riului Misuri.

Verbascum, se credea că 'și are existența de pe timpul Ardenezilor, Liébault asemuind Nicotiana cu această plantă, îi confundă și originea, ea datând din acea vreme.

Unii scriitori pretind că în timpurile vechi, Galii, Sciții și Germanii fumau ore-care plante.

Ast-fel Herodot (cartea IV) ne spune că Sciții, aruncau grăunțe de cânepă pe pietre înroșite în foc, și fumul ce se producea, îl inspirau, provocându-le o buimăceala care 'i făcea să scotească țipete îngrozitoare.

Istoria însă nu pune temeiul pe aceste povești, și

nu vorbește de tutun de cât după descoperirea Americii.

Către sfârșitul vécului al XV-lea, pe la anul 1492, Europeanii vécără, pentru întâia órá tutunul când puseră piciorul pe pământul lumii noi, într'o insulă din golful Mexicului numită Cuba.

Iată cum povestesc unul din cei mai învățați istorici, un genovez anume Washington Irving.

Ispaniolii debarcând în insula Cuba, pe drum întâlniră câți-va indigeni ce se plimbau pe câmpiile lor, ținând în mână un tăciune aprins, făcut din niște erburi răsucite sub formă de țigări pe care le numea tabac.

Mai târziu, alți navigatori regăsiră acest obicei la un mare număr de locuitori din ținuturile noului continent, și mai ales în insulele vecine golfului Mexic.

Pretutendeni indigenii întrebuințau aceeași iarbă, pe care nu numai că o fuma în felul arătat mai sus, dar mai aveau și un cult deosebit privind'o ca un leac care vindecă toate bólele.

Alte seminții indigene îl aseamnă cu zei.

În America de nord, indigenii, la serbători și ospeturi, întrebuințau tutunul într'un mod cu totul deosebit. Ei îl puneau în niște pipe foarte mari numite calumet orânduie numai pentru serbători și ospețe. Aceste pipe aveau o lungime de la 1—2 metri. cu diametru de 7—8 centimetri, însă partea în care se pune tutunul, iarba sfântă cum o numeau ei, avea o adâncime de 8—15 centimetri, aceste pipe era împodobite cu pene de paseri și împletite cu păr de femeie.

În consiliu se transmitea pipa (calumelul) ¹⁾ din mână în mână și trebuia ca fie-care să aspire de mai multe ori fumul înainte de a-și da părerea.

După resbóie, triburile își schimbau între ele pipele și fumaă împreună, acesta era semnul de pace, pecetea unirei. Ar fi fost o mare nenorocire pentru acela care ar fi necinstit cultul pipei.

Caraibii întrebuintău tutunul la fabricarea otrăvei cu care înveninaă vėrful săgeților în luptele lor contra vrășmașilor. Taina acestei otrăvi o aveaă numai preoții lor, cari, pe lângă curara și nicotiana, mai amestecă și sucul mai multor plante otrăvitoare; la prepararea acestei otrăvi, se îndeplinea niște formalități religioase.

Indigenii în credințele lor religioase, admiteă două genuri: geniul răului său al fatalității răspândit în toate părțile, se apropia de unii ómenii pentru a-i vătăma, și de care, dănșii, pentru ca să se apere, se puneă sub scutul celui de al doilea geniu, al bine-lui, personificat într'o plantă, într'un animal său o piatră.

Tóte geniurile bine-făcătoare se numeau în general „Matitu“ cari se credea că au puteri deosebite.

Unul din acești Matitu cel mai venerat, era acela care își avea sediul în planta Petun (nicotiana), care le dădea otrava prin mijlocul căreia se puteau scăpa de dușmanii lor.

1) După unii autori, calumet ar veni de la Calamus, un fel de plantă aquatică. Iar pipă de la un cuvânt german prin care se înțelege tub. În fine cuvântul de țigară ar deriva din Litre de la un cuvânt Ispaniol „cigara“ ce însemnează un fel de animal cigala, a cărui formă aduce mai mult sau mai puțin cu țigare.

Cultul marelui Matitu, se făcea în comun, mai ales când era o nenorocire obștească ca : fomete, secetă, inundațiunii, resbóie între diferite triburi, și invasiunea copiilor sórelui (Europeni) veniți din orient pentru a tulbura liniștea dulcei lor vieți, și a le lua pământul dat lor de zei.

La serbători mari, preoții se îmbătau de fumul tutunului în fața mulțimei credule, care socotea că astfel inspirați de geniul protector, îi póte conduce pe calea orânduită de zeul lor bine-făcător ; căci prin aspirațiunea acestui fum, credeañ, că popii lor se apropiu mai mult de geniul de care avea nevoie pentru respingerea vrășmașilor.

Sălbaticii din Antile (Caraibi) cei mai fanatisați în credințele lor barbare, mâncañ de vii pe inimicii lor, mai ales pe Europeni, pentru a'și asimila forța, vigoarea, bravura și în sfârșit tóte calitățile ce le recunoștea că sunt superioare lor.

O dată cu puterea misterioasă ce pretindea că are în contra inamicilor, locuitorii lumei nouë, atribuia tutunului și o influența curativă a tuturor bólelor.

Europeni, cari la început erau fórt puțin dispuși de a crede în proprietățile medicale ale Petunului, au fost surprinși, încercându-l, de efectele lui amejitoare, și-ı recunoscú virtutea ce i-o atribuia indigenii.

În acele vremuri, Europeni erau plini de superstițiunii. Sarlataniı, vrăjitorii, ghicitorii, magii, astrologii și toți esplotatorii ignoranței omenești, se bucurau de cea mai mare favóre.

Magica lor influență pătrunsese până la curțile regale, și la sosirea tutunului în Europa, un nou cu-

rent de exploatare se stabili pe arena șarlatanismului.

Efectele extraordinare și miraculoase ale acestei plante asupra organismului, îi deschise calca în medicina empirică și în toate științele oculte care ținea de magie.

Tutulul nu se introduse cu acciași iuțelă în toate statele.

Către anul 1518, tutunul își făcu funesta sa apariție în Europa, se dice prin Fra Romano Pane, misionar Ispaniol, care trimise foile și grăunțele acestei plante lui Carol Quint.

Primirea sa la început nu a fost tocmai strălucită.

La Madrid, un instinct de conservatiune, îi împinse a refusa întrebuințarea unei erbi streine, dintr'o țară vrăjmașe, de temă că ar conține o otravă violentă. Și, tutunul rămase cât-va timp ca obiect de distracțiune al navigatorilor reveniți din America.

Nu mult însă după acesta, navigatorii, reușiră a vinde la Lisabona din tutunul ce îl adusese, de unde începu să se răspândească în totă Portugalia, întrebuințându-se mai întâi ca medicament, apoi ca obiect de distracțiunii și de plăcere.

Din Portugalia trecu în Ispania, în Francia, în Italia, apoi să răspândească în totă Europa.

Prima importațiune este datorită lui André Thivet, călugăr al ordinului Cordilerilor, care îl făcu cunoscut și în Francia sub numirea de *Cosoba* în anul 1556 după reintôrcerea sa din Brasilia.

Iată cum descrie el, pretinsele efecte ale tutunului: „această plantă, este foarte salutară, după mărtu-

risirea Brasilienilor, face să dispară prin fumul său, umorea creerului, scurgându-se pe nas și pe gură. El potolește fîmea și setea pentru cât-va timp.... dar, este adevărat că, dacă să ia în cantitate prea mare amețește și turbură ca și mirosul unui vin prea tare; cauzedă sudore și slăbăciune determinând chiar și leșin.“

Patru ani apoi (1560) Jean Nicot, fiul unui notar din Nimes, ambasador al Franciei la Lisabona, fiind martor la vindecarea mai multor bôle prin ajutorul acestei plante, o presentă marelui procurator al Lisabonei. De unde și numirea sa de Earba Marelui Procurator.

Jean Nicot dete și Caterinei de Medicis praf de tutun pentru aî vindeca durerea de cap de care suferia. Istoria nu ne spune dacă acest remediu a isbutit, ceea ce să știe e că regina prinse gust de această plantă, pe care o introduse la curte și i dete numele său. Earba reginei, Caterinară.

Însă ducele de Guise și poporul o numiră Nicotiana, după numele lui Jean Nicot, în potriva dorinței reginei și a curței sale. Mai târziu Cardinalul Saint-Croire și Nicxas Ternabon delegații Papei, întâiul în Portugalia și al doilea în Franța, introduseră și în Italia această plantă unde fu numită Earba de Terna-Buona și Earba lui Saint-Croix.

Englittera urmă exemplul celor-lalte state. John Hakins în 1565 și amiralul François Drakea în 1585 aduseră această plantă în marea Britanie unde Walter Raleigh, isbuti ca întrebuițarea sa să o facă de modă.

Cu tötă antipatia ce regina Elisabeta avea pentru

tutun nu putu oprî întrebuințarea. Englejii deveniseră fumători, introducând în comerțul lor această plantă, și ast-fel se răspîndi în toate orașele Britaniei.

La început Englejii păstra numirea cu care se importase din lumea nouă de Petun, de unde se dice că derivă și cuvântul de tutun, mai târziu însă i dîseră *Tabacco* (1) Înainte ca națiunile Europene să se obicinuiască cu tutunul, acesta fu obiectul unei polemici din cele mai vii. între Savanții și Medicii vîcului XVI-lea și al XVII-lea asupra pericolelor și eficacității sale ca medicament.

Tutunul avu dușmanî chiar între monarchi și fu foarte aspru persecutat. Dar pentru că tot-d'a-una fructul oprît este mai atrăgător, din persecuțiunile ce întîmpină, tutunul își făcu o reclamă din cele mai strălucite.

Ludovic al XIII-lea 1635 dete o poruncă prin care nu permitea nimemui vinderea tutunului, sub pedepsa unei amende de 80 livre, permisiunea era acordată numai farmaciștilor.

Iacob I-îu, regele Engliterei, la 1604 moștenind desgustul celû avusese regina Elisabeta pentru tutun, îl proscrise din statele sale. El e autorul unui tractat celebru contra acestei plante, intitulat *Misocapnos*

1) Numirea de tabac, după uni, ar veni de la *Tabacco*, un oraș în Jucatan, unde Spanioli debarcară în anul 1518 sub conducerea lui Grijalova.

După alții ar veni de la *Tabaco*, una din micile insule din Antile. Dar, această insulă n'a fost descoperită de cât după Cuba unde Spanioli vădură pentru prima oia fumători.

Opiniunea cea mai admisibilă (Fonssard) este că Tabacul și are numirea sa de la *Tabacco*, care însemna la vechi locuitorii ai Mexicului și Saint-Dominigo un fel de trestie cu care fuma. sañ de la o specie de foi de tutun întrebuințată la indigenii din Cuba

(de la misos ură și capnos fum). În această carte el arăta în colorile cele mai negre înspăimântătoarele efecte ale tutunului.

Schah-Abbas, regele Persiei și fiul său Schah-Sepli în ura lor contra tutunului dădea porunci a se tăia nasul și buza superioară la fumători.

Sultanul Amurat al IV-lea în anul 1638 oprise în statul său întrebuițarea tutunului sub pedepsa de a se tăia nasul la fumători, în caz de recidivă li se lua viața. Urmașii lui, Ibrahim I-ii și Mahomet al IV-lea urmară cu persecuțiunile.

În anul 1560 în urma unui mare foc la Moscova, datorit nesocotinței unui fumător, Michail Federovici (moșul lui Petru cel mare) opri cu desăvârșire de a se fuma sub pedepsa a 60 lovituri la tălpile picioarelor; iar în caz de recidivă i să tăia nasul.

Clerul rusesc socotia ca ereticii pe cei cari fumaă.

Dar aceste persecuțiuni încetară îndată sub stăpânirea lui Petru cel mare, și tutunul fu de atunci îngăduit.

Christian al IV-lea, regele Danemarcei, condamna pe fumători la amende bănești și la pedepsa cu biciul.

Elvețianii așa de îngăduitori, de ordinar, cu toate acestea consumatori tutunului erau supuși la pedepse foarte aspre.

Până la 1670 în cantonul de la Berna și Glaris fumătorii erau condamnați la amende.

În 1624 Urban al VIII-lea da bule de excomunițiune în potrive acelor care făceau us de tutun în locurile sfinte.

În Transilvania o ordonanță dată în 1649 amenință cu perderea drepturilor cetățenești pe aceia cari cultiva tutunul, și amendă cu 3-200 fiorini pe consumatori.

Cu toate acestea tutunul a avut o mulțime de adoratori printre capetele încoronate care îi făcu reputația așa de strălucită.

Ast-fel, la sosirea tutunului în Europa, printre apărătorii cei mai celebri fu Caterina II-a, de Medicis regină a Franciei.

Tutunul ocrotit pe de o parte de regină, care-l întrebuința cu o credință fanatică, își făcu drumul în toate clasele sociale; iar pe de altă parte, Magii și vrăjitorii, pentru a-i da tutunului o putere miraculoasă și plină de mistere, îl preparau amestecându-l cu cenușă de rindunele arse împreună cu cuibul lor.

Ei spuneau că tutunul și rindunelele venind din țări necunoscute, nu putea fi trimise de cât de Dumnezeu. Prin această explicare, ei eșiau adesea din încercătura ce le crea efectele problematice ale preparatului lor, dicând, în casuri de neisbîndă, că ast-fel a fost voința lui Dumnezeu.

Așa, în timp de 30 ani, Caterina de Medicis, puse în folosul tutunului totă influența sa, ca să facă a fi cât se poate de răspândit în statele sale.

Fie credințele false, fie moda, întrebuințarea erbei regale, pornită din o așa înălțime, se răspândi cu o mare iușeală în totă Europa.

Se știe că în acele timpuri, Jesuiții, ridicase spiritul omenirii la cel mai înalt grad de fanatism religios, așa că superstițiunile se înrădăcinase atât de

adânc, în cât orî-ce le-ar fi recomandat popli și vrăjitorii, era primit de mulțime cu un entusiasm plin de credință și de respect.

Caterina de Medicis fiind stăpînită de superstițiunea vécului în care trăia, se explică cum dēnsa dăduse tutunului o ast-fel de valóre în cât il proclamase de medicament universal.

Intēiul său fiu Francisc II-lea, care urma la tronul Franciei după mórtea tatălui său Francisc I, fiind bolnav de lepră, 'i s'a recomandat de mama sa a se unge cu o alifie făcu'ă cu tutun; urmând acestor sfaturî, principiul activ al plantei se absorbi, determinând mórtea regelui.

Această victimă însă, nu descuragiă pe regenta Franciei, atribuind mórtea fiului voinței lui Dumnezeu care era amestecată în alifia fatală.

La tronul Franciei urmă Carol al IX-lea, al doilea fiu al Caterinei care era minor, rămîind ast-fel regența tot în mâinele mamei sale.

Acesta, avēnd un catar al foselor nasale, mama sa se grăbi a'i recomanda universală sa doctorie în formă de praf (tabac) pentru a'l trage pe nas. Intrebuițarea sub această formă nu era cunoscută nici de sēlbaticii lumēi nooi.

Prisa eșită ast-fel din inspirațiunea medicală a reginei își făcu prima sa victimă în persóna regelui.

Carol al IX-lea făcēnd la început o intrebuițare moderată, bóla sa părea că merge spre bine. Credēnd însă, că luând în cantitate mai mare ar putea să se vindece mai repede, căzu victima acestui abus.

Caterina de Medicis ajunsese pentru a treia óră re-

gentă, urmând la tronul Franciei al treilea fiu al său asemenea minor, Enric al III-lea.

Cruzimele ce această regină a comis în accese de delir, ce se văd așa de des la nicotinisatăi, sunt îngrozitoare. Una din cele mai mari crime, ce nu s'ar fi putut produce de mintea unui om cu creierul normal, este cea de la Saint-Barthelemy, când prin ordinul Caterinei s'a măcelărit, după cum spune Mezeray, 4000 ómenī, din care 500 de gentilomī, toți protestanți.

Pe timpul lui Ludovic al XIV-lea tutunul devenise comun, guvernul chiar, împărția tutun armatei, foarte regulat, și soldații își aveau fie-care pipa și tabachera sa. În acest timp Jean Bart, un căpitan de marină, inventase pipa, și se știe cum el nu se sfia de a fuma la curte și chiar în fața regelui.

În războiul cu Olanda, tutunul trecu și în această țară, unde găsi un sprijin puternic în ministrul Louvois.

Comerțul cu această erbă, începu a se face pe o scară întinsă; aducând statelor un venit proporțional cu progresul ce făcea întrebuințarea pipei.

Cel dintâiu impozit pe tutun în Franța se datorește lui Richelieu în anul 1621.

Întâiul contract cu Franța, pentru monopolizarea comerțului cu tutun, fu încheiat în anul 1674 de Jean Breton, care 'l luă în antreprisă pe timp de 6 ani.

Adoratorii lui Petun se înmulțiră în toate statele, ne mai găsind în autoritățile superioare de cât apărători.

Jesuiții, scriseră antimisocapnos, pentru a refuta

cartea lui Jacob I al Engliterei; apoi Papa Clement al IX-lea, succesorul lui Urban al VIII-lea, revocă bulele de escomunicațiune.

În vreme ce monarhiile, ocroteau sau persecutau tutunul, savanții aceluiași veacuri discutau efectele lor.

Ast-fel între cei mai crânceni vrășmași ai tutunului a fost Hoffman, Simon Pauli primul medic al regelui Danemarcei și autorul unui tratat despre abuzul tutunului (1681): Fagon profesor al grădinei plantelor și medicul lui Ludovic al XIV-lea.

În numărul apărătorilor putem cita pe Jaques Gohory, care scrisese, 12 ani după reintorcerea lui Nicot, un tratat de virtutea și proprietățile Petunului numit atunci și Erba reginei.

Jean Néander, medic la Lyon în 1625, laudă tutunul din punctul de vedere therapeutic; Erasme Francisci de Lubek 1627; medicul Poirson 1669, Balde de Louvre în 1657, Baillard, Boussac, Tre-voux, Hequet tata lui Labat în 1697 la Paris, laudau acțiunea miraculoasă a tutunului asupra bôlelor de piept și de piele.

Napoleon I obicinuia tabacul (prisa), nu putea însă suferi fumul de tutun, pe care îl numea o otravă ce întunecă mintea și provocă uritul.

În timpul revoluțiunei franceze, și mai ales sub Napoleon al III-lea, reînviă timpurile Caterinei de Medicis, fumându-se cu cea mai mare lăcomie

Astăzi întrebuințarea tutunului este respândită pretutindena; popóarele cele mai civilizate fumédă ea și cele mai sêlbatice, ba încă civilizațiunea modernă inventeză fel de fel de mijlóce pentru a face tutunul mai respândit.

Inovațiile introduse în calitatea și suavitatea lui, au de scop de a fermeca mai mult simțurile consumatorilor și a câștiga ast-fel printre clienții și propagatorii.

Unele popoare însă, întrebuițedă un fel de succedaneu al tutunului.

Se știe, spre exemplu, că în Franția, India și China, o parte din populațiune las tutunul lor indigen și fumedă opiu; provinciile de nord ale Asiei, mai ales în Siberia, fumedă un fel de fungî, care sunt nevătămătore; în Persia și totă Africa de la Maroc până la capul Bunei Speranțe fumedă Cannabis Indica și haschisch, cari dau naștere la o beție și halucinațiune trecătore. În Peru și Bolivia se fumedă din vremuri foarte vechi Betel și Coca¹). Câte-va populațiuni germane și engleze fumedă ceaiu, hameiu, anason și alte substanțe mirositoare și inofensive.

Mongolii, Mahometanii și din Indianii care fumedă tutunul, întrebuițedă nerghelele, unde fumul de tutun înainte de a ajunge în gură, trece printr'un rezervoriu cu apă care-l spală, curățindu-l de o mare parte din principii săi narcotici, apoi pe tubul nerghelelei care e destul de lung, de ordinar, se depune încă o cățășime din substanțele oleo-reșinoase ale tutunului. Ast-fel că fumul ajunge în gură curățit de orice substanțe vătămătore.

Caraibii din Antile au un alt obicei cu totul singular; ei acoper foile de tutun cu niște coji de arbori flexibile și foarte subțiri ca hărtia, îl fac suluri, îl aprind la un capăt, iar capătul cel-l'alt îl ține în

¹ Paul Jolly Le tabac et l'Absinthe, pag. 67.

gură strângând buzele, trage fumul din țigare, și cu o mișcare a limbii spre cerul gurei face să iasă fumul pe nas sub formele cele mai bizare.

Spania este țara clasică a țigărei, acolo totă lumea fumă, bărbați, femei, copii de orice etate și de orice condițiune.

La Cuba și la Manila se găsesc cele mai renumite fabrici de țigări. Aceea de Havana și Vuelta de Abajo, sunt cele mai bine făcute. Acelea de Saint Vincent, se disting printr'un miros dulce și îmbătător.

Consumațiunea tutunului și a succedaneelor sale, după James Johnston, unul din cei mai învățați scriitori, care s'a ocupat cu multă luare aminte de cantitatea ce se consumă în fie-care stat, după calculele sale, ar fi în totă lumea la 800 milioane bărbați care fumă diferite feluri de tutun; 400,000 opiu și compușii săi; 300,000 canabis și haschisch; 100,000 betel și 20,000 coca.

După la Nature din 11 Iulie 1874, numai în Franța se consumă 18—19 milioane kilograme tutun de fumat; 3,500,000 țigări (1 kilogram format din 250 țigări); 7,500,000 tutun de mestecat, și 450.000 kilograme tutun în păpușe care se transformă în tabac de prisat, sau se mestecă. În lumea întreagă s'ar consuma 275 milioane kilograme tutun.

Aceste cifre, de și nu pot fi exacte, însă relativ arată proporția ce există între tutun și succedaneele sale, precum și succesul la care a ajuns miraculoasa doctorie a sălbaticilor din insula Cuba.

Daca, dice Paul Jolly, opiul este pentru orient otrava inteligenței, tutunul ar fi pentru occident otrava vieții. Să fie oare adevărat că tutunul a venit din lumea nouă ca să omóre pe cea veche?

Caracterele Botanice.

Tutunul este o plantă otrăvitoare, cu un gust iute, greșos, respingător, care ne prevestește că are proprietăți vătămătoare.

Face parte din familia Solanaceelor, tribul Nicotianaceelor. Acest trib conține un mare număr de specii, din care cele mai răspândite sunt: *Nicotiana tabacum*,—*N. Rustica*,—*N. Auriculata*,—*N. Suaveolens*,—*N. Persica*,—*N. Fruticosa*,—*N. Macrophylla*,—*N. Chinensis*,—*N. Glauca*,—*N. Quadrivalvatus*,—*N. Rependa* și *N. Paniculata*.

Cele d'ânteiū două sunt aprópe singurele care se întrebuințedă. *Nicotiana tabacum* (tutunul) este o plantă anuală cu trunchiul drept, înalt de la 60 centimetri până la 1½ metri, cilindric și rămuros. Foile sunt mari, lunguiețe și ascuțite la vîrf, colórea lor verde se schimbă repede în galben închis. Mărimea lor e de ordinar cam de 15 c.m. lungime și 5—6 c.m. lățime. Marginele fóieci sunt întregi, pe suprafața se găsesc perii fórte mici care aū la vîrf o glandă plină, în planta próspătă, cu o materie gálbue cleiósă.

Florile sunt mari cu o colóre albă gálbue, bătând în verde. Fructul e o capsulă ovoidă și puțin punctată. Semințele numeroase, fórte mici, rotunde neregulat și roșetice.

Tutunul crește sub toate latitudinile, se cultivă, și sub clima glacială a Filandei ca și sub soarele ardător al tropicelor.

Semănătura se face mai întâi în pepinieră, în timpul primă-verei de la 1-iulie Martie până la 15 Aprilie; apoi se resădește în luna Maiu, când tutunul a crescut cam de vre-o 10 c.m., într'un pământ gras și bine lucrat

Pentru ca tutunul să poată da foi mai multe și mai ales pentru ca tăria lui să fie mai însemnată, de obicei se rup virfurile în timpul creșterii.

Foile de tutun se culeg mai înainte de a îngălbeni, se pune la uscat în anume condițiuni, și apoi se înșiră pe sfără.

Foile uscate ast-fel, se vind regii monopolului tutunurilor, care îl supune la multe operațiuni înainte de a-l da în consumațiune.

De la tehnica acestor operațiuni atarnă, în mare parte, calitatea tutunurilor, cari, prin acesta își perd mirosul neplăcut, câștigând o aromă ce mulțumește pe fumători.

Foile culese și uscate se curăț cu îngrijire, lepădându-se nervurile din mijlocul lor, se supun de mai multe ori unei anumite fermentațiuni, după ce s'aũ înmuiat într'o soluțiune de sare de mare. Se usuc apoi din nou, se taie cu aparate speciale în șuvițe, și ast-fel se aședă în pachete.

Liquidul care slujește la înmuicerea foilor de tutun, i se adaogă într'unele fabrici, mesc, vanilie, ambră etc. pentru a'i da un parfum plăcut.

Residurile rezultate din fermentațiunea tutunului

s'aũ întrebuițat de către Vauquelin, Davy și alți chimiști, cu ȳre-care isbãndã la nimicirea larvelor și parazitelor care se ivese pe arborii fructiferi.

Unii l'aũ întrebuițat în potriva floxerei, și în urma unor cercetãri vulgare se pretinde cã ar fi esecelent în contra acestui flagel al viței de vie.

Tutunul este cãte o datã atacat în timpul creșterei de un parazit vegetal *Phelipoea ramosa* care se dezvoltã pe rãdãcinã și trunchiul tutunului¹⁾.

Falșificațiunea tutunului este fȳrte comunã, mãi ales unde comerțul este liber.

Pentru prepararea tabacului, foile de tutun se amestecã adesea cu foi de revent, de varzã, de cicȳre, varech, muschiũ; praful însã se amestecã direct cu materii sacharate ca, zahar, melasã, miere, suc de lemn dulce (miambal) etc.; sãruri ca, Nitrat de potassã (salitru), chlorhidrat d'amoniac (șiperig), chlorar de sodiu (sare de bucãtãrie', nitrat d'amoniac, potassã, sodã, calciu, sulfat de sodã și de magneșie, pãmẽnt galben, sulfat de fer, miniu, siliciu, chromat de plumb etc.

Tutunul în foi se falșificã mãi rar, și atunci cu succedanele sale. Ast-fel mãi des se amestecã foile de *Nicotiana tabacum* cu foile de Maryland cu care se asemãnã, însã se deosebește ȳre-cum prin foi: cele de Maryland sunt mãi late, cu basa rotunjitã pușin cam auriculate, și la care nervurele secundare se prind într'un unghiu drept cu nervurele din mijloc.

Nicotiana tabacum se mãi amestecã și cu *Nicotiana Rustica*, ale cãrei foi sunt ovale, avẽnd o lungime

¹⁾ Magno et Baillet, traité d'Agriculture pratique. 1875, vol. II, pag. 455

de la 3—9 c. m., petiolate cu basa rotunjită sau cordiformă.

Foile de Maryland și N. Rustica își conservă mai bine colórea lor verde, de cât Nicotiana tabacum.

Alte-orî, foile de tutun se ud cu apă pentru a cântări mai greu.

Inșă, fiind-că ađi prepararea și debitul tutunului este monopolizat de stat, fraudă nu mai póte lovi de cât tot pe aceia care alerg la căi frauduloase (contrabandă) pentru a'și procura tutun.

Compozițiunea chimică.

S'ar putea crede că tutunul atât de respândit, așa de des analizat, ar fi destul de cunoscut chimicește; însă cu tóte numeroasele analize făcute de cei mai mari chimiști, cunoștințele nóstre asupra compozițiunei chimice a acestei plante sunt încă incomplete.

Tutunul próspăt care n'a suferit încă fermentațiunii, se găsește compus ca și cele l'alte vegetale din: apă, fibre lemnóse, chlorofilă, săruri alcalinice și alcalino-teróse, substanțe reșinoase și albuminóse.

Ca substanțe deosebite însă găsim un product particular care se pote obține prin destilațiunea foilor de tutun numit oleiū de tutun (Nicotianina). Principiul activ al acestei plante este Nicotina.

Iată ce conține foile próspete de tutun, după analiza făcută de Conwel: gumă, mucilago, acid tanic și galic, chlorofila, materii pulverulente verđi, un oleiū galben avénd mirosul, gustul și proprietățile plantei,

Nicotina (o substanță analogă morfinei) materii colorante portocalii roșetice și Nicotianina.

Nicotina Acastă substanță cu desăvârșire toxică, a fost observată pentru întâia oară de Vanquelin¹⁾ în 1809, șese ani după descoperirea Morfinei, primul alcaloid cunoscut (1803).

Mai târziu, pe la 1828, Posselt și Reimand²⁾ au izolat și studiat Nicotina, care apoi a fost obiectul lucrărilor lui Boutron, Ortigosa, Henry, Barral, Melsens, și în sfârșit ale celebrului chimist Schloesing.

Nicotina face parte din grupul alcaloizilor care sunt licuiți și volatili; este un liquid oleaginos, incolor când este pur, dar se îngălbinește cu timpul, în contact cu aerul însă, devine negru. Într'o temperatură ridicată are un miros iute și viros, la răceală însă, acest miros este foarte slab. Este solubilă în apă, alcool, ether și oleiuri grase. Ferbe la 250°; la 100° respândește vapori groși albi, și chiar la temperatură ordinară, o baghetă înmuiată în acid clorhidric și apropiată de nicotină, se acoperă de fum alburu. Vaporii săi sunt iritanți; într'o cameră unde s'a volatilizat câte-va picături, respirația devine dificilă³⁾.

Nicotina se găsește în plante sub formă de săruri combinată cu acide organice ca: acid oxalic, acid citric, și se găsește adesea și malate de nicotina.

Proporțiunea nicotinei variază în tutun, după localitate, ceea ce face ca acțiunea să fie diferită.

¹⁾ Annales de chimie et de physique t XXXI, pag. 139.

²⁾ Magaz für pharm t. XXIV p 138.

³⁾ După Dr. Gustave le Bon vapori de nicotină nu ar fi periculoși la temperatură ordinară.

Schloesing făcând analiza diferitelor varietăți de tutun, a constatat următoarele :

Tututul de Arabia	conține la	%	nicotină	2.00
"	Brasilia	"	"	2.00
"	Havana	"	"	2.00
"	Scaferlati (caporal)	"	"	2.20
"	Mariland	conține	"	2.29
"	Alsacia	"	"	3.21
"	Pas de Calais	"	"	4.94
"	Keutuchy	"	"	6.09
"	Ille et Vilaine	"	"	6.29
"	de Nord	"	"	6.58
"	de Virginia	"	"	6.87
"	Lot de garonne	"	"	7.34
"	Lot	"	"	7.96

În sfârșit, după mai multe analize, tutunul de Levant, de Grecia, Rusia și Ungaria nu ar conține nicotină mai de loc.

Modificațiunile ce suferă tutunul prin operațiile industriale. — În manufacturi foile de tutun perd prin operațiuni o parte din substanțele toxice ce le conține.

Prin procesul fermentațiunei, materiile albuminoide se descompun, dau naștere la mai multe produse dintre care cel mai principal este amoniacul. Acesta nu se volatilizează în atmosferă, ci satură diferitele acide ale tutunului, și astfel înlocuiește nicotina care devine în parte liberă volatilizându-se.

Tutunul preparat, cu toate că mirosul seî e încă forte, conține mai puțină nicotină (Tardieu). În tutu-

nul fermentat se găsește o parte de nicotină în stare liberă, și o parte în stare de acetate. (Rabuteau).

Tabacul (tutunul în praf) suferă o îndoită fermentațiune, și conține prin urmare mai puțină nicotină de cât toate celelalte preparațiuni. Tutunul după ce a fost tăiat și supus la o prăjeală în table formate de cilindri încălzii prin vaporii de apă, se reduce în praf cu un fel de rșiuiță specială, și după ce sa cernut se supune din nou la fermentațiune în cutii mici despărțite.

Acastă fermentațiune se face la aer liber și în camere mari, în care să pôtă încăpea 50—60 kilograme de tabac, unde se ține 10 luni. În acest timp, masa de tabac a cărei temperatură variază de la 50—55 este schimbată din cutii de mai multe ori pentru a împedece arderea tabacului. Cât ține această fermentațiune, o mare cătățime de nicotină se degajă, formându-se în același timp noi săruri amoniacale și adesea un olei esențial aromatic care dă tabacului un miros plăcut. După acesta se usucă din nou, se cerne și astfel operațiunea este sfârșită. Tabacul de prisat nu coprinde mai mult de 2% nicotină (Foussard).

Tutunul de fumat care a suferit o fermentațiune specială, coprinde după Zeize principiile următoare: oleuri empireumatice particulare, acid butiric, acid carbonic, amoniac, parafină, resine empireumatice, acid acetic, oxid de cărbune și hidrogen carbonat. În această analiză nu vorbește despre nicotină, dar după analiza ulterioară făcută de Melsens a demonstrat prezența sa în tutunul de fumat.

Analisa fumului de tutun. Nicolina nefiind volatilă de cât la o temperatură foarte ridicată, se înțelege că fumul de tutun trebuie să conțină o mică porțiune din acest alcaloid, căci arderea nu o descompune complet. Acest fapt a fost semnalat de Melsens și explică narcotismul prin întrebuințarea tutunului.

În timpul arderei unei țigări, diverși compuși, ce conțin tutunul și pe care i-am văzut mai sus, se reduc în vapori. O porțiune din acești vapori se condensează în straturile superioare reci ale țigărei, de unde sunt atrași prin aspirațiune; iar altă porțiune vine în gură și în contact cu suprafața umedă și relativ rece a mucoasei bucale, se condensează în parte, se amestecă cu saliva, și astfel este absorbită.

Arderea continuând, fumul va străbate neîncetat straturile de tutun ale țigărei, pe cari le va încălca succesiv după fiecare trecere de fum, cu principiile lor active. Când țigara e aproape a se sfârși, fumul devine din ce în ce mai concentrat prin condensatiunea principiilor sale.

Unele persoane care obicinuesc a fuma, simt adesea o greutate de a-și sfârși complet țigara. Secrețiunea salivei devine peste măsură abundentă și țigara pe la sfârșit desgustătoare.

Tutunul fumat la aer liber este mai puțin periculos de cât atunci când se fumedează în cameră, și mai ales când se află în aceeași localitate închiși mai mulți fumători. În primul caz nu se absorb de cât principiile toxice depuse pe suprafața relativ restrânsă a interiorului gurei, pe când în al doilea caz, se mai

adaogă și fumul respândit în aerul ambiant care pătrunde în plămâni prin inspirațiune.

Fumul de tutun strică atmosfera, distruge ozonul, căreia îi răpește oxigenul cu care se combină și face aerul greu de respirat, fapt ce se petrece în atmosfera cafenelelor.

Dupe Andrés Poey, ozonul lipsește din aerul ce înconjoară pe un fumător de tutun până la o distanță de două metri.

Inghițindu se fumul de tutun sau dacă să inspiră cu putere în plămâni, unde se ține câte-va momente atunci o mare parte din substanțele toxice se depun pe mucosă, absorbindu-se în paguba organismului.

După analiza făcută de Fossard compozițiunea fumului de tutun ar fi : nicotină, acid carbonic, oxid de cărbune, amoniac, cianur de amoniac, azot, diferite substanțe azotate ; un fel de materie solidă, volatilă, solubilă în alcool și eter, căruia Gmelin i-a dat numirea de camfor de tutun, alți chimiști cred că este nicotianina.

Oxidul de cărbune. Dr. Grébant a arătat prezența oxidului de cărbune ca produs din arderea tutunului

Repelând experiențele sale, Dr Gustave le Bon, a constatat că tutunul produce, arzând o proporțiune de oxid de cărbune care variază între 700 și 800 centimetri cubi pentru zece grame de tutun.

Oxidul de cărbune este, cum se știe, un gaz foarte toxic. Lui, și nu acidului carbonic, dupe cum s'a crezut mult timp, se datorește mórtea prin asfixie cu vapori de cărbune.

Claude Bernard a demonstrat că oxidul de cărbune lucră asupra hemoglobinei, punându-l în neputință de a mai absorbi oxigenul; în atingere cu globulele sângelui substituie un volum egal de oxigen.

Când un animal stă o oră într'o atmosferă încărcată cu $\frac{1}{1000}$ oxid de cărbune, 100 centimetri cubi din sângele său, ar conține, după experiențele lui Gréhant, 10 centimetri cubi de oxid de cărbune, care a luat locul la 10 centimetri cubi de oxigen.

Intr'o atmosferă ce ar conține $\frac{1}{100}$ oxid de cărbune un câine mure în 20 minute.

Oxidul de cărbune absorbit în cantitate insuficientă pentru a produce murtă, formează o combinațiune cu hemoglobina puțin stabilă.

Ca și alcoolul, acest gaz trece în organism fără a se transforma, dar nu și fără a lucra, cum se vedește prin turburările nervoase ce prezintă indiviții expuși acestui gaz.

Gréhant a făcut experiențe, punând să respire un câine aerul ce a trecut printr'o pipă, în care arsese câte-va grame de tutun. Câinele muri. La analiza spectroscopică a sângelui acestui animal, a constatat oxid de cărbune. Repetând experiența de mai multe ori, i-a dat aceleași rezultate. Și, pentru a se încredința că numai oxidul de cărbune a cauzat intoxicația, a curățit de nicotină o cantitate oarecăr tutun, pe care ardând'o într'un balon, fumul produs l'a făcut să fie inspirat de un câine. În 14 minute fu mort; esamenul spectroscopic indică prezența oxidului de cărbune.

Din aceste experiențe reiese că fumul tutunului

conține o cantitate de oxid de cărbune vătămătoare sănătăței; însă, fiind-că de ordinar, nu se înghite tot fumul produs de tutun, pentru că o parte să respândește în atmosferă, de aci rezultă că și toxicitatea gazului să fie micșorată prin pierderea sa cu fumul.

Deci, puterea toxică a oxidului de cărbune devine cu atât mai puțin periculoasă cu cât să înghite sau se aspiră mai puțin fum de tutun, și cu cât spațiul unde se fumedează e mai mare.

Acidul prusic. În urma experiențelor făcute de dr. Gustave le Bon, împreună cu dr. George Noël, asupra fumului de tutun, s'a constatat că mai conține, afară de principiurile aromatice, și acid prusic în cantitate de 7—9 miligrame pentru 100 grame de tutun de levant ars, iar cel ordinar de la 3—4 miligrame la 100. Acest acid nu există în plantă, ci se produce prin arderea tutunului, când se găsește în combinație cu mai multe baze aflate în fum.

Principii aromatice. Adevăratul parfum al tutunului se datorăște principiilor aromatice. Orî-ce fumător și chiar acei cari n'aū fumat nicî-o-dată, știū că există o deosebire foarte mare între mirosul diverselor calități.

Extracțiunea principiilor aromatice a fost subiectul număróselor cercetări; ast-fel Gustave le Bon a născocit un aparat special, prin ajutorul căruia a putut isola un alcaloid, cu proprietăți foarte toxice, și căruia în mare parte tutunul datorește suavitatea sa. Acest alcaloid se numește Colidina.

Colidina s'a obținut în stare licuidă avēnd un miros plăcut foarte pătrunzător. El contribuie în mare

parte a da fumului de tutun odorea sa plăcută. Mirosul seŭ e așa de tare în cât o singură picătură e în stare să aromatiseze o mare cantitate de apă.

Colidina este tot așa de toxică ca și nicotina. A 20-a parte dintr'o picătură, omórá o bróscă, producând simptome de paralisie.

Ca încheere dar, fumul de tutun condensat prin răcélă în gura și plămâniî fumătorilor, după cum s'a constatat de Gustave le Bon, prin aparate speciale, destinate de a le reculege, conține : nicotină, carbonat de amoniac, diverse materii gudronóse, substanțe colorante, acid prusic combinat cu base și principii aromatice. În sfârșit aceste substanțe se găsesc amestecate într'o mare proporțiune cu vaporii de apă, și diverși compuși gazoși, mai ales oxid de cărbune și acid carbonic.

Accestea s'aŭ cules în stare licuidă și constituiesc elementul de toxicitate al fumului de tutun. Ast-fel este de ajuns de a injecta câte-va picături, orî de a face să respire câte-va minute un animal, într'o atmosferă încărcată cu vaporii acestui licuid, și va muri pe dată înfățișând simptome de paralisie.

Deci, proprietățile fumului de tutun, nu se datorește numai nicotinei, ei și acidului prusic, oxidului de cărbune și principiilor aromatice.

Efectele și acțiunea sa asupra organismului.

Efectele tutunului pot fi împărțite în efecte imediate sau primitive care se ivesc la începători și în efecte secundare ce se manifestă la accia care îl obișnuiesc de mai mult timp.

Efecte imediate. Incepătorii, după cele d'ântei inspirații ale fumului de tutun, sufer un rău care se însoțește de o bogată secreție de salivă, amețelă, paliditate a feței, însoțită cu sudori reci, grăjă și câte o dată chiar vërsături.

Dacă la acest avertisment, începătorul nu se oprește, ci fumedă înainte, se vëd apărând accidente mai serioase, ca : vërtegiuri, colici, tremurături în membre și vërsături abundente.

E. Decroix spune că mai multe jurnale au anunțat mórtea unui tënër, care fumase mai multe țigări pentru a-și potoli durerea de dinți.

După un timp variabil și mai ales după temperament, durata efectului primitiv dispare, fără a lăsa urme.

Efecte secundare. Intâia încercare fiind neplăcută, și câte odată chiar primejdiosă, ni s'ar părea că începătorii au să se oprëscă de la această îndeletnicire; cu toate acestea, cei mai mulți se lupt cu unof suferințe, care, dacă le-ar fi produse de vre un medica-

ment bine-făcător, le-ar fi de nesuferit. Deșertăciunea, spiritul de imitațiune, sunt aci mult mai tari ca rațiunea.

Cu cât înaintedă, obiceiul de a fuma, cu atât organismul se deprinde a suferi înriurirea vătămătoare a principiilor veninoase pe care le am vădută că conține fumul de tutun. După câte-va săptămâni începe deja, astă toleranță, astă îngăduială, din partea organismului, și cele mai multe persoane pot fuma fără să mai sufere accidente imediate.

În acest timp fumătorul se găsește în perioada când nu mai încercă nici suferințele începătorului, nici plăcerea vechilor fumători.

Dânșii fumedă pentru că și alții fac tot ast-fel, pentru că e la modă, sau s'a făcut obicei, alt motiv mai serios nu se pôte aduce nici unul. (Dr. Depierris).

După perioada de indiferență, urmédă perioada de farmec, în care pasiunea robește pe fumător într'atât de mult, în cât îl absorbă mai cu totul de la alte cerinți ale organismului.

Balzac țice că, între tutun și pâine, fumătorul nu știe ce să alegă. Negreșit Balzac, țicend acesta, a cugetat la fumătorii pasionați, căci mai sunt și persoane care se pot lipsi mult timp de a fuma cu tôte că au deprins acest obicei.

Aciunea fumului asupra gurei e însemnată, principiile iritante îngălbinesc dinții, atacă puțin câte puțin smalțul și înlesnește caria. Acastă înriurare vătămătoare, s'ar putea înlătura, dacă s'ar avea grija de a se spala gura de mai multe ori pe ți ; dar, de obicei, nu prea se găsește tot-d'a-una timp de a mai ține socotelă și de această cerință igienică.

Tutunul produce secrețiunea salivei adesea într'o cățăime foarte însemnată. Sunt unii cari scot flegmă ce iese cu greutate. Unii saliva o aruncă afară, alții o înghit, și'ntr'un cas și'ntraltul e rău. In cel d'ântei caz micșorează pofta de mâncare, determinând o slăbiciune, și o dorință de a bea, care adesea se satisface prin băuturi spirtose. Iar iutr'al doilea caz, saliva avënd in soluțiune, o mare cățăime de principii toxice ale tutunului, aduce turburări in digestiune, diferite bóle de stomac, și in sfârșit póte fi absorbit in sînge mai ușor prin acéstă cale, determinând afecțiunii mai mult saũ mai puțin grave ale întregului organism.

Tutunul in praf, a jucat o dată un rol cu mult mai mare in Europa occidentală de cât tutunul de fumat. Astă-đi însă a rămas apanagiul unor femei și bărbați bătrâni.

Contactul imediat al tabacului cu mucósa nasului produce ca efect primitiv, o escitațiune locală de unde un aflux, o ingrămădire a singelui și de aci o secrețiune mult mai abondentă de mucus, însoțite de strănutări repetate și obositoare. Puțin câte puțin mucósa nasului pierde din sensibilitatea sa și ajunge până când cei cari trag tabac pe nas, sunt nevoiți a umplea nasul cu doze mult mai mari de tabac pentru a putea provoca acțiunea mulțumitoare de așigare.

Se crede in general că acest obicei nu are nici o înriurire vătămătoare sănătăței, pentru că tabacul nu e pus in contact de cât cu o suprafață prea restrinsă și e dat pe dată afară.

Acéstă suprafață de și restrinsă, într'adevăr, dar

prin obiceiul celor cari prisez, ca e continuu căptușită de noii straturi și de aci putem deduce că absorbțiunea principiilor vătămătoare e continuă, pe când la fumători e intermitentă, și afară de aceste o parte din principiul activ al tutunului se respândește în atmosferă, pe când în tabac, se găsește introdus în totalitate și în totă puterea lui. Moleculele de praf, străbat adesea, prin aspirațiune, până în gât, de unde sunt tirite de salivă sau prin hrană până în stomac și acolo lucrează ca iritante.

Dr. Beau fu chemat a da ajutor la un funcționar, care avea foarte des accese, caracterizate prin dureri în partea inimii, oboseală și slăbiciune în memorie, paliditatea feței, micșorarea pulsului, turburări ale vederii, palpitațiuni etc. Causa acestor accidente îi fu la început necunoscută, și tratamentul său n'avea nici o isbândă. Mai târziu, dr. Beau, găsi în scuipatul bolnavului o roșeață, întrebându'l, află că are obiceiul de a trage tabac pe nas. Sfătuindu'l a'și părăsi obiceiul, bolnavul ascultă și accesul dispăru. [E. Decroix].

Doi soți, unul în etate de 40 și cel-lalt de 45 de ani, erau coprinși de dureri în partea inimii. Tote mijlocele întrebuințate pentru a combate aceste dureri, erau zadarnice. Dr. Heussy care fu chemat a le da ajutorul său medical, avu ideea de ale interzice tabacul, și cei doi bolnavi se vindecă. [E. Decroix].

În jurnalul „Les Modes“ se găsește următoarele :

Abatele Migno a observat că toți cari obișnuiesc tabac mor de tineri, sau trăiesc o bătrînețe timpurie, molatică și bolnăvicioasă. Tabacul în ori ce dosă e otravă.

Abatele Magno, sprijinit pe aceste păreri, și în urma încercărilor sale găsi tabacul foarte vătămător. Iată cum povestește el experiența făcută asupra sa însuși :

„În anul 1861, eram ocupat cu niște calcule geometrice foarte anevoioase. În vremea acestei îndeletniciri, mi-am înfundat nasul cu fatalul stimulent, care, în loc de a'mi deștepta dispoziția

imi amorteala creierul, și mi împrăstia gândurile cu o iuteală înspăimântătoare. Atunci mă hotărîi să las tabacul cu care me obișnuisem, și o schimbare totală am simțit: ideile mi-au revenit mai luminate, imaginațiunea mai vie, lucrarea mai ușoară, conleul mai ager, memoria își redolându tota bogăția și sensibilitatea sa. Mai multe persoane cu care sunt în relațiune, au alergat în timpul ocupațiilor lor, ea și mine, la tabac, pe care i-am sfătuit să părăsască acest mijloc înșelător, și nu mi este teamă să afirm că face cel mai mare rău acelor care îl obișnuiesc“.

Din toate modurile obișnuite de a consuma tutunul, cel mai primejdios și care din fericire e puțin răspândit, este acela care consistă în a ține tutunul în gură și a lăsa până să disolvă aci toate substanțele iritante și otrăvitoare.

Acest obicei îl au mai ales marinarii, lucrătorii din mine, pirotechnie sau manufacturii, unde sunt opritii de a fuma. O mulțime de otrăvirii, s'au produs prin acest nenorocit obicei.

Căile de absorbțiune. Principiul tutunului se absorb prin piele ca și prin mucose. Căile de absorbțiune mai obișnuite sunt: rectul, pielea, stomacul și plămânii. Cele două d'ântei, întrebunțate mai ales pentru medicațiune, cele-lalte sunt căile de absorbție la cei cari obișnuiesc tutunul.

Calea rectală. Pe această cale se administră tutunul în clisme pentru a combate obstrucțiunii intestinale, hernii, constipațiunii, colicii de plumb, viermii intestinali, paralisii ale vesiceii etc. în fumigațiunii pentru a liniști la început durerile hemoroidale.

Calea cutanată. Se întrebunță tutunul în spălături, cataplasme, alifii, fumigațiunii etc. pentru a vindeca

afecțiunile cutanate, reumatismale, nevralgice sau parasitare. Se întrebuițedă câte odată în tratamentul tetanosului și erisipelului, cu alifii de nicotiana (Faubert), în alifii splenice de Bauderas etc.

Tabacul (de prisat) se întrebuițedă în contra oftalmiei, conjunctivitei, migrenci etc.

Sub toate aceste forme, tutunul vine în contact cu pielea și se absorbă producend otrăvire ușoră sau gravă după toleranța individului.

D. Namias a observat o adevărată otrăvire la un contrabandist, care își acoperise corpul cu foi de tutun, pentru a se putea sustrage de la plata impozitelor. Hildebrand, Meyer, Polk, Gallavardin, a observat mai multe cazuri de aceeași natură¹⁾.

Calea gastrică. În terapie când se administrédă tutunul pe din năuntru, este indicată mai adesea în casurile de priapisme, idropsie, constipatie, isterie etc. Fumul de tutun ar fi și antideperditor, după dr. Jolly însă, el nu potolește fómeei omóră apetitul.

Tutunul se dá intern în praf, în fusiune, decoctiune, extracte apoșe sau alcoolice, alcoolatură, sirop, tincturi etc.

Prin acéstă cale intoxicarea póte să se petrecă cu mai multă iușeală de cât pe cele-lalte. Totuși se observă că acțiunea lui toxică e fórte variată.

Pe alocurea geambașii întrebuițed tutunul amestecat în alcool, ca să domoléscă, pentru un moment caii nărăviți și să înșele ast-fel pe cumpărători.

Calea pulmonară. Exemple destul de numeroșe do-

1] De l'empoisonnement par l'application de feuilles de tabac sur la peau. Gazette des hopiteaux 20 août 1864.

vedește că cele mai multe otrăviri se produc prin această cale. Ast-fel în manufacturele de tutun, uude o ôre-care cătățime de nicotină este tot-d'auna suspendată în aer, se observă foarte des casuri de otrăviri la lucrătorii de curând intrați.

Cinci oameni eulcându-se într'o cameră rên ventilată în care se aflau mai multe pachete mari cu tutun, s'aũ găsit morți de dr. Depierris care fusese chemat a da ajutorul seũ medical acestor nenorociți. care si constată mórtea provenită prin intoxicația în timpul somnului lor.

Fumul de tutun se crede că ar fi bun în potriua astmei, coquelusei etc. Dr. Depierris însă tăgădueste aceste efecte. Otrăvirile prin fum de tutun aũ fost explicate în diferite moduri. Unii le atribuia nicotinei, alți fisiologiști acidului pecolic 1) alții ca Vogel și Neubauer o atribue hidrogenului sulfurat 2) și acidului Cianidric, dupe alții oxidului de cărbune.

Gréhant intoxicând câinii cu fumul de tutun, a găsit la aceste animale singele roș aprins, pe când la cei otrăviți cu nicotină pură, singele era cu totul negru. Probabil că aceste deosebiri necropsice provine din modul cum se face să respire câinii.

Nicotismul acut. Adesea sub influența unei otrăvi, bolnavul este aruncat într'un delir, ca și în beția de aloocal, de opiu etc. Dar, după acesta. furtuna se resipește și facultățile revin în starea lor normală.

Să ne închipuim că această acțiune să prelungește mai multă vreme, atunci individul va avea turburări permanente, semnul unei dezorganizațiunii cerebrale.

1) E Foussard. De l'empoisonnement par la nicotine etc. 1876, pag. 64.

2) Idem.

Ceea ce Ball, cu toți autorii, dă de otrăviri în general, se poate spune și despre tutun. Trebuie dar să facem o deosebire între nicotismul acut și cronic.

Nicotismul poate fi ușor și grav.

Nicotismul acut ușor. Această otrăvire se produce în aceleași condițiuni ca și otrăvirile grave; dar în general, se observă la fumătorii începători cari, când iaș pentru întâia oară o pipă sau o țigară plătesc tributul lor de obicinuință, și la aceia cari, deprinși a fuma abuzează câte o dată.

Persoanele care trăesc într'o atmosferă încă caldă cu emanațiunile nicotice, cum e aceea a cafenelelor, manufacturele de tutun etc., pot fi asemenea intoxicați în primele zile de obicinuință.

În aceste cazuri se observă simptome analoge răului de mare: grăță, dureri de cap violente și câte o dată dureri abdominale; fața se îngălbinește, privirea se finedă, urechile vijie și fruntea se acoperă de o sudore rece, membrele câte o dată agitate, tremură ușor, corpul e greu, nu se mai poate ține pe picioare și cade într'o slăbăciune mare. respirația devine obositore, pulsul mic, frecuent, neregulat, se micșoriața din ce în ce, dar acesta stare e de o durată scurtă, căci imediat vine salivație, vărsături și câte odată scaune repetate, care dă afară o mare parte din nicotina absorbită, determinând disparițiunea acestor simptome.

Otrăvirea ușoră ast-fel descrisă se întâmplă mai des la persoanele debile și la copii. La cei-l'alți aceste otrăviri produc indispozițiune și o ușoră durere de cap urmată de grăță care trece repede.

În orî ce caz însă într'o intoxicație ușoră nu se întâmplă convulsii, nici colapsus, și nici o altă bôlă care să amenințe viața sau să strice sănătatea.

Nicotismul acut grav. În acest fel de otrăvire individii, par turburați, neliniștiți, nu pot sta pe loc, umblă, se agită sint înspăimântați, apoi încercă o lincețire cu grêța, amețială și senzațiune de căldură în dreptul stomacului său în pânțec.

Intr'un timp scurt, câte-va minute chiar, dacă dosa a fost prea mare, această stare se face din ce în ce mai primejdiosă, după amețială vine o moliciune completă, după grêță, vărsătură și în urma căldurii abdominale vin colici violente; atunci pielea devine palidă, și se acoperă cu sudori reci, se simte dureri de cap violente, vertigiurile se agravează și ideile încep a se turbura. Apoi, otrăvitul cade într'un fel de amețală, scoțând din când în când țipete sau suspine adânci, după aceasta se ivesc accese tetanice, după care apoi paralizie și colapsus. În această stare pupila este dilatată, privirea fixă și sensibilitatea aprôpe amorțită, respirațiunea se împedică, bătăile inimii la început foarte iuși, să slăbesc ast-fel că nu se simte mai de loc, nici chiar cu stetoscopul, pulsul devine din ce în ce mai intermitent și aprôpe insensibil; extremitățile se răcesc, și bolnavul môle în mijlocul unui acces convulsiv sau în timpul comei care urmărește convulsiiunilor.

În această otrăvire se mai constată, afară de accidentele de mai sus, ptyalism, evacuațiuni negricioase și fetide, mai adesea chiar o înmulțire a secrețiunei urinare.

Dar, aceste simptome nu apar tot d'auna. Une-orî mersul acestei otrăvirii e foarte schimbat, și mai adesea bolnavul n'are delir, și înțelege până la sfârșit tot ce se petrece în jurul lui.

Cât pentru prognostic și durată, acesta atirună de dosa otrăveii, și de toleranța mai mult sau mai puțin mare a individului. Mulți otrăviți cu aceeași dosă de tutun mor în patru ore sau într'o jumătate de oră după ce a luat otrava; alți resistă o zi, alți în fine se restabilesc, fie prin întrebuințarea unui tratament energetic, fie în urma scaunelor spontanee care aruncă afară substanțele toxice.

În cazul când mersul este favorabil, bolnavul cade într'un somn mai mult sau mai puțin liniștit și după deșteptare nu'i mai rămâne de cât o ușoră durere de cap, o oboselă și un mare desgust pentru tutun; în două sau trei zile totul dispare.

Când mórtea este sfârșitul fatal al intoxicației, ea rezultă din asfixia convulsivă și din siucopă. Atunci, cadavrul împrăștie un miros foarte pronunțat, și pe mucósa gurei se vîd pete roșietice.

Cea mai celebră și întîia otrăvire acută gravă cu nicotină a fost constatată la 1850 la Bitremont în Belgia.

Hypolithe Visart conte de Bocarmé, otrăvi cu nicotină pe cumnatul său Gustave Fougnes, de la care spera să ia averea prin moștenire. El se servi cu nicotina, despre care aflase de la niște sêlbaticî, când fusese în America.

Contele de Bocarmé preparând'o, puse în paharul cu apă cumnatului său, când erau la masă, și Gustave Fougnes bînd, cădu mort ca trăsuit.

Justiția descoperi crima și însărcină pe Dr. Stass cu expertisa medico-legală. El fu primul care constată otrăvirea prin nicotină, și metoda prin care o află, poartă numele de „Metoda lui Stass.“

Tratamentul. Dacă otrava a pătruns prin calea digestivă, și dacă o mai conține încă, va trebui să se caute mijlocul cel mai grabnic cu putință de a o da afară din stomac. În acest scop se gâdilă omușorul, se întrebuițează vomitive, clisme și purgativele cele mai energice.

Se va administra substanțe care au afinitate de combinațiune cu nicotina; ast-fel iodur de potasiu iodat, astrigente tonice și ôre-care acide: acid acetic, acid citric etc. care formedă cu nicotina săruri puțin difuzibile. Se va putea chiar opera cu pompe gastrice, spălături cu soluțiuni de aceste diverse antidote.

Se va administra stimulante și în special, cafea, ceaiu, spirtose etc. Asemenea se recomandă escitantele mecanice sau fisico chimice ca, fricțiuni uscate pe tot corpul cu flanelă uscată sau inbibată cu un lichid escitant, puncțiuni cu acul, electrisațiuni, cauterisațiuni cu terul roș.

Antidotele cele mai bune, după Gubler, sunt alcoholicile și cafeaua. Această din urmă, dice savantul profesor, lucrédă în două moduri: dinamic și chimic.

Efectele fiziologice ale Tutumului și Nicotinei. Nicotina este o otravă foarte puternică care prin repeđiciunea și intensitatea acțiuni sale, nu pôte fi comparată de cât cu cei mai îngrozitori agenți toxici cum e, Acidul Cianhidric sau Prusic, Atropina, Stricnina, Aconitina etc.

Orî care ar fi calea și forma sub care se administrează, nicotina produce efecte repezi, nenorocite și omoritoare. O singură picătură pusă pe limba unui câine de o talie ordinară, după Berzelius, îl ucide în mai puțin de 5 minute.

După Orfila, trei picături la un câine mare, determină numai niște accidente de altminterea destul de grave, animalul putând să se restabilească. Căci picătura aduce mórtea în 40 de minute.

Van den Corput (Presse medical 1851) repetă aceste experiențe la un câine mic, și îl omóri în mai puțin de un minut cu patru picături de nicotină pusă pe limbă. După Wlemincks, mucósa oculară este dintre toate suprafețele acea care absorbé mai cu putere nicotina.

Ast-fel, la animalele care au o circulațiune mai activă, ca paserile și mamíferele, mórtea este aproape instantanee. Așa, la păseri o picătură pusă pe conjunctiva ochiului, le omórá ca prin trăsnet. Din contră la animalele cu circulațiunea mai înceată, ca la bróște, șopârle și în general la animale cu sânge rece, mórtea vine mai târziu (Fonssard).

În fine, erbivorele au mai puțină susceptibilitate organică pentru substanțele toxice vegetale ca nicotina de cât carnivorele (Gubler).

Afară de acesta, pentru nicotina, ca și pentru morfina, arsenic, etc., organismul póte deveni tolerant, îngăduitor, când această otravă se administrează treptat și în anumite condițiuni. Ast-fel, Traube cu $\frac{1}{2}$ din o picătură de nicotină în injecțiuni, obține efecte de intoxicație cu manifestații din partea inimii. A

doua și aceeași dosă, nu mai aduse nimic, așa că 'i-a trebuit o picătură întregă pentru ca să producă efectele d'înteu.

Tot ast-fel și fumătorii, după accidentele de la început, încep a se deprinde cu efectele tutunului.

Observațiuni și note.

Dr. Helwing a vădut murind doi frați, care fumase în urma unei prinsori, unul 17 și cel-lalt 18 pipe germane.

Marshall-Hall istorisește că, un tânăr după ce fumase 10 pipe fu apucăt de colici, spasaturi; dilatațiunea pupilei, cădënd apoi într'un leșin din care abia putu să se destepse.

Mackenzie a observat la un om care fumase o pipă jumătate și înghițise saliva, că avu o senzațiune de arsuri pe gât, vărșături, după care cădu într'un leșin profund; respirațiunea 'i devenise grea, pupilele erau inegal dilatate și nu se mai contracta sub influența luminet. El remase patru zile în această stare, și nu 'și reveni în fire de cât în urma unui tratament puternic.

Santeml, unul dintre cei mai celebri poeți francezi, partaș al tabacului (de prisat) se găsi o dată la masă cu mai mulți prietini. Câți-va dintr'aceștia, vrășmași ai tutunului, voind, fără îndoială, a face o glumă, pe care o socoteau ca uevătămătoare, pușeră fără știrea lui, o dosă de tabac în paharul cu vin de Spania, pe care i-l oferi. Abia bêu din acest pahar, și îndată fu apucat de niște spasaturi grósnice de agonie, care se sfărși prin mórtea datorită acestor glumeți prietini.

Dictionaire de sciences médicales tom LIV. 1821, scrie că în efemeridele 1) germane să citește că o persoană aruncând diu răutate, dar fără intențiuni eriminale, o bucată de tutun într'un vas unde ferbea niște prune, toți acei cari au mâncat, fură cuprinși puțin câte puțin de o turburare cu leșin și vărșături așa de violente în cât se cređu că au să móră toți.

1) Un fel de carte în care se însemneță ceea ce s'a întâmplat în deosebitele epoet ale anului.

Murray ne spune că trei copii după ce fuseră coprinși de vărsături, amețeli și asudări, au murit în 24 de ore după niște chiuri grósnice; această nenorocire se datora faptului că ei fuseseră frecăți cu un liniment compus din tutun, pentru a se vindeca de rii.

Bouchardat în tratatul său de therapeutică, citeáda o observațiune făcută de Tavignot asupra unui caz de mórte urmată după administrațiunea a 60 grame de tutun în elismă. Semnele de otrăvire se arătară cu o nuteală înspăimântătoare, manifestându-se mai întâi printr'o palóre cu amețelă, pupilele dilatate, greutate în respirațiune și o timpire desevârșită. La aceste accidente se adăogară și o tremurătură convulsivă a brațelor, picioarelor, apoi a întregului corp care ținu deca minute, după care urmă o stare de prostație, și în sfârșit după încă deca minute, mórtea puse capăt acestei stări.

Journal de chimie médicale. tom XX, arată următorul fapt: un tânér de 17 ani, venind să vadă pe unchiul său, aflat în serviciul unei moșii, acesta ocupă o cameră strâmtă și rău ventilată. Tânérul găsdnit aci, se culcă. Unchiul intră în cameră cu încă doi prietini și se puseră câte și trei să fumege, până la miezul nopții. Atmosfera camerei se încărcă într'atâta cu fum de tutun în cât nu se mai dărea nimic. Cei doi amici plecară. Unchiul voi să se culce lângă nepot, dar în momentul când voi să se urce în pat, simți pe copil cu totul rece. Alergă numai de cât pentru a cere ajutor la vecini și prietenii sei, cu care se siliră prin toate mijlócele de a'l rechema la viață, toate fură în dădar, căci copilul murise de apoplexie în urma unei congestiuni cerebrale pricinuite prin fumul de tutun ce'l respirase.

În annales d'hygiène publique et de médecine legale, din anul 1847, tom XXVIII, pag. 334, găsim următorul articol, asupra bólelor rezultate din întrebuințarea tutunului, și asupra acțiunei fisiologice a acestei plante, reprodus de „Gazette Médicale“ din Londra, tom III, 1846. Autorul acestui articol Wright scrie:

Intr'o zi fusesi chemat în grabă pentru a vedea pe un om, despre care mi se spuse că e în agonia morții: omul pentru

care fusese chemat, era într'un leșin profund, cu totul înghețat, palid și acoperit cu sudori reci viscoase. Pulsul arterelor timplei și brațului nu se simția, sgomotul inimii, nu se mai audea nici chiar cu stetoscopul, singurul semn de viață, era un suspin greu ce bolnavul scotea la 15 sau 20 de secunde. Il făcui să înghită rachiu slab, pusei să l frece cu putere pe piept, și l aplicai muștar la pulpele și tăpile picioarelor. Reacțiunea nu întârziă, și își reveni în fire. Acest om imi povesti că voina a'și mai ușura suferințele pricinuite de emoroide, a fost învățat să facă fumuri de tutun, ceea ce i causă starea de prostatie descrisă mai sus. Tot-o-dată mă incredință că în tot timpul cât se afla în acest leșin avea cunoștința de ce s'a petrecut în jurul său, și pentru ca să mă asigur, imi spuse mai tot ce vorbisem în acel timp.

Un vier, în etate cam de 42 de ani, care fusese soldat, făcu prinsoro cu unul din vecinii săi că pôte să fumeze după masă 25 pipe de tutun, cu toate că el nu fuma de obicei mai mult de cât 3—4 pe zi. Câștigă prinsorea; însă, saliva, încărcată cu principiul toxic al fumului, și pe care o înghițea, îi făcu atât de rău, în cât dupe câte-va ore, fu apueat de o amețelă, perdându-și cunoștința, care abia îi reveni după niște vearsaturi violente și continue, ceea ce îl slăbi cu desevărsire. În timp de 18 luni după acostă întâmplare, el avu într'una dureri de cap, amețeli, cari din când în când se agravau. Fapt ce îl făcu să aibă o așa scârbă de tutun, în cât după vindecare, vederea tutunului i pricinuia dureri de cap.

Acastă observațiune a fost făcută de profesorul Tardien, în studiile sale medico-legale și clinice asupra otrăvirilor.

Liébault în tesa sa [1851] citează cazul unei dômne care a stat mai multe ore într'o cameră strimă unde se afla mai mulți fumători. Dânsa fu apueată de toate accidentele unei otrăviri acute prin tutun, și n'a fost vindecată de cât dupe două zile de tratament.

În luna Octombrie 1855, un nebun înghiți 30—40 grame de tutun. I se făcu îndată o baie caldicioasă cu duși, remase însă nesimțitor și fără mișcare; respirațiune slabă, pulsul abia să

simția, pupilele foarte contractate. Dupe o jumătate de oră, au convulsii tetanice, scaune numeroase în care se găsi bucăți de tutun. Se întrebuintă pompa stomacală ; dar nu se produse nici o ușurare, au inse puține remisii. Apoi pupilele se dilată, accidentele convulsive reveniră din nou însoțite de vărsături și scaune amestecate cu mucus și sînge. Înțepenire tetanică cu înclăstarea fălcilor se pronunță din ce în ce ; pulsul înmulțit și filiform aprôpe nesimțit, pupilele se contractară din nou, și bătăile inimii deveni foarte neregulate.

Aceste accidente ținură 7 ore și bolnavul muri în sincopă. (Edimb. méd. journal. 1855—1856 și Tardieu. Etudes sur l'empoisonnement].

În tesa sa [1870), dr. Mercier citēja două cazuri de otrăviri prin tutun, foarte interesante : una la un matelot care dormind, își înghiți bucata de tutun ce o ținea în gură ; alta la un condamnat care, pentru a se sustrage de la lucrările penitenciare unde era închis, a mâncat tutun ca să se bolnăvescă. În amândouă casurile, indiviții vărsară tutunul și se vindecară. În timpul accesului ei urinară foarte mult.

Un căpitan F..., prîndînd într'o di într'un sat, după masă îi se aduse cafeaua, pe care o găsi atât de scârbôsă în căt nu putu să o bea de căt pe jumătate. După o jumătate de oră, simți un rău neînțeles, o oboselă și grătă. În sfârșit peste puțin vărsă tot ce mâncase. Cercetând cauza, află că bucatăreasa, prisă și ea, se înselase, în loc să pue în infusiune cafea, a pus tabac (de prisat). Căpitanul nu mai avu alte accidente (Fonssard).

Domnul M... de Ch..., era în convalescență după niște friguri, când într'o sêră, 20 de minute dupe ce bêuise o infusiune de foi de portocale, avu simptomele următoare : durere de cap, slăbiciune, grătă, vărsături, colici și diaree. Medicul chemat pe dată, bănuî o otrăvire, presimțirea sa fu justificată, printre foile de portocale care îi seryise la infusiune, se găsi și foi de tutun, care le puse din greșelă în cutia unde era foile de portocale. Accidentele ținură în timpul nopții și bolnavul nu se însănătoși de căt după două zile de tratament. (Fonssard).

O femeie în etate de 45 ani, cu o bună constituție, suferind

de constipație îndârânică care se opusese la diferite purgative, consultă pe un om care pretindea că se pricepe la boala-acesta o povățui să facă clisme cu infusie de foi de tutun.

Se duse la o farmacie să și le procure, cantitatea acesta fiind prea mare, elevul în farmacie îl spuse acesta și atunci dânsa nu puse de cât 4—5 foi uscate. Îndată ce i se administră clisma, începu niște colici grozave, văjlituri în urechi, dureri de cap, grătă, și după 5 minute o sincopă care ținu de la 7 ore dimineața până la 5 ore după prânz. În acest timp respirațiunea era grea, pulsul micșorat, opinteli de a vărsa, pupilele dilatate, pielea rece și umedă, huruituri în pântece și neputința de a urina. Ise administră clisme cu decoctiune de rădăcina de nalbă și unt-de-lemn, i se aplică cataplasme emoliente pe pântece. Starea gravă dispăru, dar mai multe zile bolnava avu colici violente, amețeli, dureri de cap și o dilatațiune foarte bine observată a pupilei. Constipațiunea însă nu trecu. (Journal de chimie 1839, Rabuteau Toxicologie).

Se aplică la o tânără femeie, o clismă preparată dintr'o infusie de 45 de grame de tutun pentru un pahar de apă. Numai de cât fu coprinsă de o slăbiciune cu grătă și cădu într'un colapsus profund având o figură palidă și pielea acoperită cu sudori reci. Vărsă de mai multe ori, și după ce avu câte-va spasmiuri, mări la o jumătate de oră în urma climei. (Méd. gaz. t. X. l. V. p. 283 ; Rabuteau, éléments de toxicologie et de médecine légale. p. 427)

O dâmnă Irlandeză, muma unei numeroase familii. voi să vindece copiii sei de viermi intestinali. contra căror întrebunțase mai multe tratamente nefolositoare. Dânsa auzise că tutunul în clismă, este un mijloc bun pentru nimicirea acestor paraziți. Ea administră la doi din fii sei, unul de 12 ani și celălalt de 10 ani, conținutul unei siringi de staniu cam de jumătate litru.

Un al treilea copil de 7 ani, fugise când muma sa vroi să-i facă și lui o clismă. Ea alergă după el și îl readuse acasă. Carel fu spaima nenorocitei mume, când vedu pe cei doi copii ai sei, tăvălindu se pe scânduri, slătându-se în dureri grâsnice.

Ea alergă înspăimântată la vecini pentru ale cere ajutor. Mă chemă și sosiți numai de cât. Cel doi copil erau deja morți dupe 10 minute de la administrația clismei. Tutunul era încă în vasul unde această nenorocită muma făcuse infusiunea sa, și pe care îl luase de la bărbatul său care fuma. Putui socoti că pusese cam 15 grame tutun la 600 grame de apă. (Dr. Depierris).

Orfila a făcut următoarele observațiuni :

— O clismă cu o infusiune de 8 grame de tutun, a determinat în două ore mărtea unui copil de 14 ani.

— Elisabeta P.... muri în 15 minute după ce luase o clismă cu o infusiune de 32 grame de tutun.

— O decoctiune de 64 grame de tutun în clismă, a produs mărtea la o dămnă în etate de 28 de ani.

— O femeie de 24 de ani, neliniștită din pricina unei constipațiuni, muri în 3 sferturi de oră, după ce luase o clismă preparată cu 48 grame de tutun.

D. Chantourelle și un mare număr de medici, au observat fapte de aceeași natură.

Trei chineji, negustori de tutunuri, transportaseră peste di la locuința lor, două pachete mari cu foi de tutun. Aci ei le preparară prin umedela și le transformară în țigări. Seara adormiră în aceeași camera, pe care o închise cu îngrijire. Emanățiunile nicotinică ale tutunului, i surprinseră în somn și le aduseră leșin și paralisie, doi și muriră. Cel de al treilea nu reveni la viață de cât în urma unui tratament puternic, totuși mult timp după această, avu o slăbiciune a sensibilității generale (Dr. Depierris).

Hildebrand observă în anul 1801, că toți oamenii unui escadron de husari, ascunsese în sin foi de tutun, pentru a se sustrage de la observațiunile superiorilor ; din această pricină avută cu toții semne de otrăviri cu ametoili, dureri de cap, vărsături etc.

Dr. Mercier cită după Fortier [Bulletin de faculté 1819] despre un om atins de lepră, care se freca dimiună și sara peste tot corpul cu o decoctiune de o jumătate uncie de tutun. A doua-zi se pomeni că are grătă, dănsul însă urma înainte

nebânduind că tutunul ar fi cauza ; atunci începu să urineze mai mult ca de obicei, și simți gustul tutunului ca cum l'ar fi mestecat, vărsături se ivi, așa că fu silit să înceteze cu tratamentul.

În urma aplicațiunilor externe de foi de tutun la o femeie de 50 de ani, se observă următoarele fenomene de otrăviri : gréță, vărsături, sughițuri, înecăciune, tămpeala, răcirea extremităților, sudori viscoase și rect, pulsul micșorat și intermitent. [Gallavardin).

Niște foi de tutun, acoperite cu miere, fiind aplicate pe membrele unui țaran în etate de 37 de ani, care suferea de reumatism cronic, se observă următoarele simptome : dureri de cap, ochii turburați, amețeli, tremurătura membrelor, gréță, vărsături, pulsul mic și puțin simțit. [Gallavardin].

S'a mai observat cazuri de otrăviri prin aplicațiune de zómă de tutun pe un exantem cronic al gâtului, prin fricțiuni pe corpul copiilor atinși de riiie, cu o alifie compusă din praf de tutun și untură, și prin acoperirea brațelor și piziórelor cu o pândă înmuiată într'o decoctiune tare de tutun (Lefébure).

De la introducerea în Europa a acestei plante, sub forme foarte diferite, s'au produs numeroase cazuri de otrăviri, cele mai multe se datorește greșelelor, altele sunt făcute cu intențiunii criminale. Adesea mórtea a fost instantanee, și prin urmare nu este nici o îndoială asupra clasării lui între otrăvirele cele mai îngrozitoare (Tardieu).

Un Donn Baillard, publică la Paris în 1693, un memoriu asupra întrebuițării tutunului în medicină, din care extragem :

„Când o decoctiune de foi de tutun, saũ praf, este administrată, fie prin gură, fie prin rectum, efectele apar numai decât. În câte-va minute indiviđii otrăviți aũ amețeli, dureri de pánțece, gréță și vărsături. Ei

sunt foarte paliđi, cad într'un leșiu scoțând din timp în timp țipete și având tremurături, respirația ajunge anevoioasă și mor în 15—20 de minute, une-ori mai repede.“

M. Littré și Robin cred că întrebuințarea tutunului nu răspunde nici unei nevoi firești, ci este un obicei, o plăcere nenaturală care adesea se schimbă într'un isvor de supărări și suferințe.

Dr. Pfaff, vorbind despre proprietățile tutunului, arată că toți filantropii ar trebui să fie vrășmașii acestei plante.

Dr. Chassagny (din Lyon) cercetând deosebitele pricinii care înriuresc asupra atenuării și stingerei puterii virulente a vaccinului, se crede autorizat a spune că vaccinul în tubi, dă multe neisbânde, în mâna vaccinatorilor cari fumez mult. Într'acest fapt densusul vede o înriurire vătămătoare când aceștia suflă în tubi, principiile otrăvitoare ale tutunului ar stinge viața coccilor vaccinogeni.

Academia de medicină din Paris, în ședința sa din 22 Maiu 1845 s'a ocupat de tutun în următoarele împrejurări:

Pe când știința atesta din toate părțile proprietățile vătămătoare ale Erbei reginei, căli-va medici atașați la Manufactura tutunului, își dădeau păreri că, de parte de a fi vătămătoare pieptului, ar fi din potrivă cu totul, și chiar până la ore-care punct folositor celor slabi de piept.

Unul dintr'ênșii merse și mai departe, afirmând că, tutunul este în stare de a opri dezvoltarea ofiței la persoanele cari sunt predispuse, și că mai mulți

din acești bolnavi s'ar fi vindecat. Ast-fel, că la 2 Mai 1843, un ordin ministerial, însărează Academia de a se ocupa despre tutun, mai ales în privința proprietăților sale în potriva officei.

Dr. Méliér, într'o lucrare foarte însemnată, arată toate impresiunile ce le a cules în timp de două ani de observațiuni conștiințioase, la mai multe manufacturi de tutun. Dênsul arăta bôlele și primejdiele ce le ar aduce întrebuițarea sa. Si ca încheere cerea, rugând pe guvern a apăra sănătatea lucrătorilor care se ruineză prin această industrie vătămătoare.

Este cu neputință, țice Dr. Méliér, ca cine-va să creadă că pôte fi folositor sănătăței emanațiunile unei plante ce are proprietăți așa de active, ce coprinde o otravă așa de violentă ca nicotina, și care se pôte asemui până la un punct cu acidul prusic; otravă care ucide animalele cu câte-va picături, după cum ne a dovedit o serie de experiențe făcute de mai mulți fiziologiști.

Hurteaux, medic al manufacturei de tutun din Paris, arată în rapôrtele sale, că, după ce îndură primele simptome de otrăvirii, lucrătorii, se deprind a suferi acțiunea tutunului, încercând apoi o schimbare deosebită, vădită printr'o mare alterațiune a figurei, care devine cenușie, galben închis, întocmai ca la clorotici și la cachectici.

Guérardin, observând această colorațiune a figurei, a asemuit'o cu aceea care e pricinuită din bôlele stomacului.

În „Annalles d'hygiène publique et de médecine légale 1847 t. XXXVIII“ se găsește un articol repro-

după de Guérard după Dr. Wright, asupra acțiunii fiziologice a tutunului din care extragem următoarele :

Unui câine i s'a administrat, amestecat cu alimente, 13—32 centigrame de tutun pe fie-care zi, din zi în zi slăbea, și în sfârșit muri după câte-va săptămâni.

La această intoxicație s'a observat, neregularitate în bătăile inimii, paralisia picioarelor și o scorbă absolută pentru apropieri sexuale. Testiculele se înmuiase, peri se înăsprise și în sfârșit cădură, pupilele dilatate ochii lăcrămau, ulceratiuni gangrenose a pleoapelor ; cu orbire se sfârși viața otrăvitului. În timpul experienței, mai avea animalul, gingiile umflate și sângerate, diuții se elatinau și unii chiar cădeau.

Cercetând cu băgare de seamă efectele tutunului asupra omului într'un timp îndelungat, s'a observat că o mulțime de accidente apare după întrebuințarea lui peste măsură ; accidente cari, la persoanele mai slabe apare și după o întrebuințare mai cumpătată.

Intelele modificări se produc asupra sistemului nervos ; caracterul se schimbă, devine iritabil, nelotărit, fără energie, mușchii perd din vigoarea lor, și secrețiunile din regularitatea lor obișnuită, vocea se schimbă din pricina slăbiciunii țesăturilor, sau că răgușește din cauza secrețiunii prea mare a mucosel ce învâluie cordele vocii. S'a vădula fumători o tuse nervoasă cu sau fără flegmă. (Dr. Depierris).

În 10 Februarie 1851, Dr. Ed. Robin, înfățișă Academieii de știință din Paris următoarea notă :

Există o clasă numerosă de otrăvirii, în care puterea antipuedă stă în raport desăvârșit cu puterea toxică ce o are asupra animalelor și chiar asupra vegetalelor. Experiențele arătate, dă nicotinei locul în această clasă de otrăvirii.

Dr. Depierris, povestește de visu, mijlocul întrebuințat în America, pentru recrutarea mateloșilor.

Ademenitorii, aduc pe oameni în cărciumi unde le dau de băut. Acolo unul dintr'ênșii se folosește de momentul când victima își are privirea îndreptată aiurea, și i otrăvește paharul, suflând fum de tutun într'ênsul, nicotina se depune pe părțile rece ale paharului, și îndată ce bea, leșină, și nu se desmeticește de cât când se găsește pe vapor departe de țărnam. Ast-fel, sunt siliți să se învoi mai pe nimic, pentru a nu fi aruncați în mare. Acesta se cheamă în America vânătoare de mateloși.

Nicotismul cronic. Sub numirea de nicotism cronic înțelegem totalitatea turburărilor produse în economie prin abuzul de tutun. Dar, unde se sfârșește uzul și unde începe abuzul? Linia de despărțire nu este lămurită și se poate greu statornici, acesta atirună de la îngăduirea organică a individului care e foarte schimbătoare; așa, cantitatea ce ar otrăvi pe unul, ar lăsa pe altul neatins. Acesta se mai poate observa și la otrăvirii cronice ca, alcoolism, idrarginism, morfinism etc.

Cadrul hălelor care alcătuesc nicotismul cronic este atât de bogat, în cât un studiu mai pe larg asupra sa, nu putem face, din pricină că am intra pe un tărnam foarte întins. De și ne am propus un tărnam restrins, totuși o împărțelă o putem primi. Nicotismul înfășiședă efecte de două ordine: *locale*, acelea care se ivesc pe suprafețele de absorbțiune a principiilor otrăvitori ai tutunului, și *generale*, care isvoresc în urma absorbțiunii încete, treptate și neîntrerupte a acestor principii.

Efectele locale. Tabacul (de prisat) prin iritațiunea sa congestionedă mucosa nasului, o îngroșă, slăbește mirosul și câte o dată determină la suprafața sa ulceratiuni, polipi și chiar cancer. Inflamațiunea pôte să se întindă prin continuitatea țesăturilor la *sinusuri* de unde dureri de cap, la *trompă* de unde surzenie, la *canalurile lacrimale* de unde bôle de ochi, la *piele* de unde determină bôle diferite. Câte o dată produce angină, bôle de stomac și chiar cancer.

Un mare număr de marinari, care aũ mai cu seamă nenorocitul obiceiũ de a mesteca tutun, sufer de un mare număr de bôle de gură, și adesea mor de leziuni organice ale stomacului.

Se știe că celebrul filosof Francisc Malebranche, care în cei din urmă ani ai vieții sale, luase obiceiul de a mesteca tutun, muri de un cancer al stomacului.

La fumători, dinții sufer foarte mult. Pe de o parte fumul de tutun străbate printre gingii și produce fungosități, iar pe de alta, acest fum prin căldura și acidele rezultate din arderea tutunului, atacă smalțul și provocă caria dinților. Salivațiunea e foarte bogată ceea ce aduce o slăbiciune generală; adesea gustul ca și mirosul, se perd sau se slăbesc, alte ori dă naștere la dureri de gură, umflături ale limbei, gingiilor etc.

La siliticii fumul de tutun înlesnește apariția plăcilor în gură și le irită într'un mod foarte dureros.

Ațiunea iritantă se întinde și mai departe. Mai adesea fumătorii aũ angină cronică, dintre care cele mai primejdioase, cum e faringita granulösă cu toate urmările ei.

În câte-va cazuri observate de Friquet, aceste granulațiuni se întind și la trompa lui Eustache, și determină o surditate mai mult sau mai puțin gravă. Aceste granulațiuni dau naștere la laringite cronice, care mai adesea se văd la fumători de țigare. Apariția acestor laringite e și mai mult înlesnită, când obiceiul de a fuma e însoțit și de o întrebuințare peste măsură a alcoolurilor.

După Fauvel, fumul de tutun pare că ar înlesni câte o dată dezvoltarea cancerului în laringe. După Husson, ar determina și bronchite și s'ar opune la vindecarea lor.

Dar, afecțiunea cea mai primejdiosă, și care din nenorocire se arăt foarte des la fumători este cancerul buzelor.

După Roux, Lallemand, Leroy d'Etiolles, Rigal de Gaillac, Lebert, Bouisson, prin obiceiul de a fuma din pipe cu tubul scurt, se produce adesea epitelioma buzelor și a limbei. Cancerul limbei a fost foarte des observat ca efect al abuzului de tutun, tot așa ca și cancerul buzelor, care, după Paul Jolly ia numirea de cancerul fumătorilor.

Profesorul Dr. Petit Eadel. după reîntorcerea sa din India. începu a fuma dimineața înainte de deșur câte 2 pipe, între care lua câte o jumătate de pahar de rachiu. Acestă băutură înlesni cu desăvârșire disoluția și absorbția principiilor otrăvitoare ale tutunului, și distinsul profesor muri de cancer al pylorului (Boussiron).

Efectele generale. La fumătorii abusivi, economia întregă suferă modificațiuni profunde. Dacă vom lua mai întâi organele digestive, vom găsi aci alte-

rațiunii însemnate, care sunt cu atât mai grave cu cât întrebuințarea excesivă a acestei plante otrăvitoare datéză de mai mult timp.

Am văzut că întéiele impresiunii produse asupra stomacului, este gréță, dacă acest avertisment nu este de ajuns pentru a împedica pe începătorii de la deliciul problematic al tutunului și urmédă de a funa, stomacul se revoltă, începe dureri vagi și profunde, apoi vărsături convulsive și în sfârșit se desfășură o serie de bóle care ne dau semnul unei intoxicațiunii acute, după gradul de toleranță al individului.

Repetând aceste încercări, stomacul devine din ce în ce mai supus, până în cele din urmă nu mai manifesta nici un simptom acut. Dar, în locul lor vin alte afecțiuni mai grave care urmăresce pe fumător până la mormânt.

Dispepsia, gastrita cronică, vărsături nervóse, cancer al pylorului, constipațiunii etc. sunt urmările acestui obicei. Ficatul e atins de bóle cronice cu alterații profunde de unde și o vițiosă funcționare. Fierea, dice Dr. Depiérris, stând prea mult în canalurile ce 'l secretă, se îngroșe, formând un fel de grunji; din această pricină eliminându-se cu greutate, determină dureri de ficat fórte crunte. Acésta ar fi una din cauzele particulare, cărora s'ar datori colórea cenușie cam pământósă a pielei, persónelor ce absorb emanațiunii ale tutunului, stare așa de bine constatată și descrisă de D-r Mélier în memoriul său asupra Igienei manufacturelor de tutunuri.

Acéastă stare bolnăviciósă a ficatului, devenită permanentă la consumatorii de tutun, schimbă caracterul

omului îl face din vesel și bun, melancolic, răutăcios, ipocrit și în sfârșit ipocondriac.

Acțiunea asupra inimii. Nicotina are o acțiune electivă asupra inimii, cele mai mici doze din acest alcaloid, care nu ar determina, după Claude Bernard, efecte vădite asupra celorlalte aparate, influențându-l într'un mod simțitor asupra organului central al circulațiunii.

Pentru a ne încredința de observațiunile lui Claude Bernard, este de ajuns a fuma o țigară, și se va vedea că adesea pulsul se mărește și bate cu mai multă putere. După exemplul lui Stugocki, Fageret și alții, Fonssard a făcut experiență asupra sa și a mai multor amici ai săi. În unele cazuri, țice Fonssard, nu am putut în adevăr observa înmulțirea contracțiilor inimii, dar mai adesea după una sau două țigări, am încercat 5—6 și chiar 10 și 12 pulsațiuni, mai mult de cât înainte de a fuma, nici odată însă mai puține.

Se înțelege că la fumătorii pasionați inima e supusă la tulburări neincetate, care pot aduce alterațiuni anatomice mai mult sau mai puțin grave. Și nu ne mirăm de persoanele care spun că palpitațiunile, intermitentele de inimă sunt adesea urmările abuzului de tutun¹⁾. În alte cazuri s'a constatat nevralgii, caracterisate printr'o durere simțitoare în dreptul inimii, o apăsare în partea de sus a pieptului și săgetări dureroase la gât și la umere; ba chiar după

1) E. Decroix a găsit intermitenți în bătăile inimii la 28 fumători din 88 pe care i a observat, ele nu erau legate de nici o leziune organică a inimii și dispărea la acei cari înceta de a mai întrebuița tutunul [Memoire à l'Académie des sciences, Mai 1865].

Beaux și Peter ar produce un adevărat acces de anghină a peptului¹⁾). Mai adesea aceste afecțiuni nu sunt rezultate din vr'o leziune a inimii și dispar când bolnavul încetădă de a mai fuma²⁾),

Acțiunea asupra organelor urinare, Rinichiul suferă asemenea turburări numeroase. Ast-fel, sub înriurirea acestui narcotic, se turbură funcțiunea normală a rinichilor. Aceștia în loc de a elimina sărurile și substanțele care aũ încetat de a mai sluji la întreținerea vieții, el depărtedă tocmai pe cele mai necesare ca albumina și zaharul. De aci cele două bóle, la care fumătorii sunt fórté des expuși. Albuminaria și Diabetul. (Dr. Depierris). Nu știũ până la ce punct póte fi adevărat acesta. În serviciul d-lui dr. V. Dimitrescu, medic șef al spitalului militar din Focsani, am observat urmétórele cazuri :

Soldatul Tărăse Ion din reg. 2 de geniu, intrat în spital la 2 Mai 1877. Diagnosa nefrita, analisându-i urina am găsit albuminã în esces³⁾ În urma unui tratament antinefrit, ese vindecat la 10 Mai același an. Cercetând dacã fumózá tutun m'am incredințat că nu.

Soldatul Boeru Tóder din Regimentul 7 de Artilerie, intrat la 28 Martie în spital diagnosa nefrita. În urma cercetărilor, do și el tagăduia, am aflat însă că fuma tutun. Ese din spital la 3 Aprilie. Recidiva s'a declarat după 13 zile, când, după ce a mai stat 7 zile în spital, sub un regim alimentar lăptos, și tratament antinefritic, fu trimis în concediu vindecat fiind slab.

1) Memoria cetit la academia de științe din Paris, la 9 Iunie 1862 de Michel Peter

2) Michel Peter. Lecons de clinique médicale, 1873. tom. I.

3). Neexistând la farmacia divisiel 6 a unde face serviciu, aparatele necesare pentru a face o analiză exactă cantitativ, m'am mulțumit numai cu cercetarea calitativ asupra albuminei

După cercetările făcute, acest soldat, după întâia sa eșire din spital, având câte va zile fără serviciu, nu făcea alt ceva de cât fuma totă ziua în cașarmă.

Soldatul Ión Costache din regimentul 7 de artilerie, intrat la 15 Martie în spital. Diagnosa Nefrita. Eșit la 3 Aprilie vindecat. A fumat înainte de a intra în spital, în timpul curei, simți că tutunul îi face rău, și se lasă de fumat cu desevărsire. Nu a mai revenit în spital.

Soldatul Matei Ión, intrat în spital la 27 Martie. Diagnosa n frită cronică. Mort la 3 Aprilie. Fuma înainte de a intra în spital. În timpul curei, a fost foarte neascultător, mâncă și fuma pe ascuns contra dietei ce i se impusese.

Soldatul sanitar Găureanu Tóder, intrat în spital, la 2 Mai, eșit la 9 Mai vindecat. Diagnosa nefrita. Nu a fumat nici-o dată.

Aceste observațiuni, fără îndoială, nu pot înfățișa caracterul unei încheeri plină de certitudine științifice. Însă, totuși putem admite cu probabilitate că în cazul când rinichiul sunt atinși de vre-o leziune organică, când funcțiunea nu se mai îndeplinește ca în stare fiziologică, principii otrăvitori ai tutunului nu pot fi streini de cauzele ce au pricinuit această anomalie, sau cel puțin putem admite că agravează starea lui bolnăvicioasă.

Diabetul e o boală caracterisată prin prezența zaharului în urină. Acastă maladie, se constata adese ori la fumători și pòte fi datorit atunci la două cauze. La fumători arderea sângelui se petrece într'un mod necomplet, din această pricină zaharul din sânge neputând să ardă, rinichiul îl eliminază ca pe orî-ce corp strein. O altă cauză a diabetului mai este și perversitatea funcțiunilor fiziologice ale rinichiului, din pricină deosebite. În această stare rinichiul elimină

sacharul, atât de trebuitor economiei, pe când urea și sărurile rezultate de denutritie le lasă. De aci slăbire, sete mare, respirația miróse a urină, pielea rece și aspră, bolnavul iritabil etc.

Nicotismul nu e străin de aceste stări, care merg până la incontenenta urinei și consumarea organismului până la aparenta unui schelet.

Acțiunea asupra organelor sensului. Tactul pare a nu fi influențat în mod simțitor, gustul și mirosul le am văduț la efectele locale.

Auđul.— Friquet, în lecțiunile sale clinice asupra bólelor de urechi (1863), descrie o otită particulară la fumători și bėutori. Acesta ar fi caracterisată nu numai prin granulațiunile care, din laringe se întinde la trompa lui Eustache, dar chiar și prin modificațiunile nervului acustic.

Vederea.— Influența vătămătoare ce produce tutunul asupra organelor și simțului mirosului, se întinde și asupra organelor și simțului vederei, prin continuitatea membranelor mucóse ce intră în formațiunea lor anatomică și prin vecinătatea și simpatia nervilor ce iaă parte la aceste două funcțiuni. Inflamațiunile ce sufer mucósa nasului, în urma întrebuintărei tabacului, se întinde și către conjunctiva ochiului care se roșește, vederea se turbură, lacrimile curg cu imbelșugare, pleopele se umflă și în sfărșit această stare cu timpul devine cronică. Turburările acestea nu se opresc aci. Pleopele devin din ce în ce mai grele, provócă trebuința de a fi frecate, pentru a se deștepta mușchiile care constituiesc și regulédă mișcarea lor. Lumina obosește ochiul, vederea se slăbește,

și în fine semnele prevestitoare orbirei devin din ce în ce mai amenințătoare. Mai toți autorii care au scris despre bólele ochilor, recunoște tutunul ca cauză puternică a orbirei (amaurosei). Ast-fel Dr. Sichel medic specialist, a publicat mai multe cazuri de Amaurosă provenită din efectele tutunului. Dr. Hutchinson chirurg la marele spital din Londra a putut asemenea constata numeroase cazuri de amaurosă la indiviđi ce abuzau de tutun și mai ales de tabac de prisat.

Acțiunea asupra organelor genitale. Efectele mai netăgăduite ale tutunului, sunt acelea care rezultă din acțiunea lui depresivă asupra organelor genitale. Această proprietate a fost foarte cunoscută în Italia unde, în numeroasele mănăstiri ale acestei țeri, se întrebuința tutunul ca anafrodisiac, pentru care s'a și dat numirea de Earba Sfântă. În 1832 Dr. Deméux propuse introducerea tutunului în școlile superioare ca unul din mijloacele cele mai eficace pentru combaterea onanismului.

Acțiunea sa anafrodisiacă a fost demonstrată în experiențele clinice ale D-rului Wright, dând unor câini tutun amestecat în nutrimente. A observat la aceste animale pierdere aparentă a facultăților genitale și un desgust absolut pentru înpreunări sexuale. Testiculele acestor câini se ramolise și se micșorase.— Am încercat experiența lui Wright asupra a 14 câini mari; rezultatul a fost că 12 câini prezentau atrofię testiculară. (Dr. Jacquemart) 1).

Un tânăr care petrecuse o parte din viața sa într'un cerc de fumători, unde se fuma peste măsură, observă într'ođi că, funcțiunile sale digestive se alteră. puterile i se slăbesc, memoria

1) Sunteu îndritaiți a nu pune nici o valóre pe aceste zise experiențe, pentru considerațiunile foarte puternice. Luerarea D-rului Jacquemart vezi Bibliografie ie o plagiatura completă și nu tocmal demnă pentru un om

se turbură, și devine din ce în ce mai impotent. Dorind să se însore, consultă pe Dr. Segalas. Construciosul medic, informat de obiceiul clientului său, îl povățuie, să nu facă acest pas până ce nu va fi părăsit cercul fumăturilor precum și obiceiul de a mai fuma (Martin Damourette).

Dr. Martin Damourette fu consultat de un tânăr medic afectat de impotență completă, pentru care se supusese el însuși usagiului de Strichnina în doze progresiv crescânde. El luase până la 35 mgr de Strichnina pe zi fără să obțină cel mai mic efect curativ, nici să încerce vre un accident din cauza Strichninei. La întrebările făcute de Damourette, care nu putea crede în lipsa de efect din partea unei doze atât de mare de strichnină, bolnavul răspunde, că alcaloidul l-a cumpărat de la drogistul Rousseau, și că este perfect îngăduit de organele digestive fără diaree și fără vărsături. Suferindu-l este de o bună constituție, n'a suferit nici o lipsă alimentară, are un bun regim, nu încercase nici o oboseală excepțională, nici o boală, n'a făcut escese care să-i fi adus impotența virilă. Atunci Martin Damourette se gândi la tutun ca fiind cauza probabilă a acestei impotenți. Tânărul Medic, spuse atunci că el fuma, dar numai țigări. Adevărul este că țigările erau fumate în cea mai mare parte din zi, și că fumul era înghițit, ca și saliva ce era încălecată cu principiile toxice ale tutunului.

După Martin Damourette toleranța acestui fumător pentru strichnina era datorită slăbirei profunde a nervilor motori, pricinuită din întrebuințarea peste măsură și treptat crescând a tutunului. În urma consilierilor date, acesta renunță la obiceiul de a fuma, și se vindecă cu totul de impotență virilă fără a mai avea nevoie de strichnină sau alte medicamente stimulante.

Un tânăr plin de sănătate, și cu o constituție puternică, fu

de științe membru înca al atâtor societăți. Lucrarea D lui Dr. Fousard. De l'empoisonnement par la Nicotine et le Tabac, datează din 1876, a D-lui Jacquemart din 1880. Acesta spune în prefață „ce memoire est le resumé, ou pour mieux dire, la conclusion (?) des investigations aux quelles, nous nous sommes livré. depuis bientôt cinq années”. Investigatiile Plagiatură completă după Fousard netinând original de cât aceste trei rânduri.

sese numit inspector la o manufactură de tutun. La început simți o slăbiciune însemnata a organelor genitale, și deveni impotent. După mai multe încercări fără folos, după întrebuințarea unor stimulante și toxice, tânărul inspector se hotărâ a ocupa o altă funcțiune. Cu părăsirea manufacturii se vindecă de impotență. (Dr. E. Fonsard.)

Omul este de o potrivă influențat de emanațiunile tutunului ce provine din vapori ce se respiră în manufactură, ca și de fumul ce este din țigările de tutun. Dr. Brochard într'un studiu foarte însemnat asupra acestui subiect, a demonstrat sprijinindu-se pe observațiunile clinice, că abuzul de tutun determină la ôre care persoane o micșorare foarte mare și chiar o potolire completă a simțurilor genesice.

Dr. Domere, între alte observațiunile făcute în această privință citodă că un om care fuma 30-40 țigări pe zi, deveni impotent. Medicul consultat, îl povățui să părăsească tutunul. El ascultând peste câte va luni foarte vesel și fericit mulțum. medicului că și a regăștigat puterea și bărbația ce fusese pierdută prin abuzul ce făcea de tutun.

Dr. Depierris citodă o experiență făcută cu 2 cocoși. Unul din acest a îl supuse unui regim de fum de tutun. Resultatul a fost că, cocoșul expus fumului de tutun deveni din ce în ce mai slab în actul reproducției și ajunsese impotent, pe când celălalt se bucura de totă vigoarea.

Acosta experiență repetată asupra mai multor epuri de casă obținu aceleași rezultate

Mai multe observațiunile făcute de E. Fonsard asupra lucrătorilor de la manufactură de tutun, dovedește acțiunea sa anafrodisiacă.

Unii se întrebă, pentru ce Turcii care fumez foarte mult, aũ cu tôte acestea o mare activitate, genitală nesufe-

rind de efectele tutunului. Paul Jolly arată că orientaliilor absorb prea puțină nicotină. întâi pentru că tutunul lor nu conține de cât urme de alcaloid. Al doilea, pentru că ei se slujesc de nerghetele, a cărei apă din rezervoriul cu care este prevădit, disolvă o mare parte din principiul toxic al tutunului, și al treilea, tubul pipelor turcești și a nerghetelelor, fiind foarte lungi, părțile lor rețin o parte din substanța toxică vegetală. Germanii, adăogă Paul Jolly, se găsește aproape în aceleași condițiuni, tutunul lor conține puțină nicotină, pipele lor au tuburi lungi etc.

Impotența însă nu este așa de răspândită, pentru că, acțiunea nicotinei înainte de a se îndreptă asupra organelor genitale, influențedă alte organe mai apropiate și mai expuse efectelor sale.

Acțiunea asupra centrilor nervoși și facultăților intelectuale. Este cunoscut că fie-care agent toxic, luat în exces, desvoltă cu deosebire orecare dispozițiună morale, de exaltare, de aiurări. Vinul aduce expansiune, veselie, încredere; pe când câte-va plante otrăvitoare (tutunul) imbată închipuirea, aducând în urmă tristețe, furie și descurajare. Ca și alcoolul, cafeaua, haschischul și opiul, tutunul determină la început o excitațiune cerebrală; sub inriurirea acestei stimulațiunii, lucrarea intelectuală devine mai lesnicioasă, pătrunderea mai abilă, imaginațiunea mai vie, ideile, inspirațiunile, curg cu mare imbelșugare, într'un cuvânt, o exaltațiune fericită a tuturor facultăților intelectuale. Când însă se abusedă de tutun, atunci urmédă depresiunii, o oboselă a tuturor facultăților intelectuale, spiritul se întunecă și corpul cade în trândăvie.

Tutunul, ȳice Millot, indeplineŝte o acțiune f3rte insemnată asupra crecerului ; el lucr3dă ca ŝi corpul, ŝi dă cugetărei o notă veselă ŝi tumult3să tot-o-dată ceea ce face ca ideele se piardă din precizie, dar să căstige in varietate. Imaginația mai activă, se arată mai puțin dependentă de corp care se amorteŝte ŝi care simte mai puțin cerințele sale tot-d'una renăscânde ; însă pentru a încerca această excitațiune momentană, trebuie puțin câte puțin să se mărească doza de tutun.

Dupe Laycock ŝi Wright, efectul tutunului asupra crecerului este sedătif¹).

Repediciunea cu care se indeplineŝte acțiunile cerebrale, ŝi liberul curs al ideelor pare a se slăbi la fumători. De aci rezultă că la aceŝtia cari sunt devotați ocupațiunilor intelectuale, spiritul se inclină spre meditațiune. Cu t3te acestea, nu trebuiesc exagerate efectele vătămăt3re ale tutunului, căci nu putem tăgădui că, printre fumători se pot număra ŝi celebrități care personifică geniul ŝi puterea intelectuală. Ast-fel Milton, Walter Scott, Byron, Haller, Boerhave, fumaă ; Napoleon I prisa, Bacon, Locke, Newton, Kant, Darwin, erau fumători ŝi prisaă.

Rouillard constată de asemenea că, efectele tutunului sunt sedative : însă acțiunea sa e diferită de a hiosciamului ŝi a opiului, in ceea-ce priveŝte somnul, tutunul ca ŝi ceaiul produce insomnie, saă dă naștere la visuri, care nu las nici o impresie in memorie. Când aceste efecte s'au înprăŝtiat, centri ner-

1). Laycock ŝi Wright, tradus de Guérard. Annales d'hygiène publique, 1847, I-ia serie. Tom XXXVIII pag. 337.

voși par a deveni mai impresionabili; ast-fel se observă o tremurătură în mâni și o iritabilitate a caracterului.

Dr. Bourdin țice că, dacă tutunul ar fi în adevăr un excitant în înțelesul strict al cuvântului, ar provoca o escitațiune întocmai ca alcoolicele, fapt ce nu se observă la nicotismul acut. Dar, obiceiul constituie o pasiune care, cu toate neajunsurile sale, are și ore care plăceri. Victimele acestei pasiuni se înșel ușor asupra acțiunei tutunului, atribuindu-i o acțiune deosebită care le atăță facultățile intelectuale și unele funcțiuni fiziologice.

Este o lege fiziologică recunoscută de toți, că întrebuințarea escitantelor sistemului nervos, aduce fără întârziere slăbiciune. Incordarea funcțiunilor centrilor nervoși produsă prin tutun, aduce o pierdere progresivă, și prin urmare o micșorare a facultăților intelectuale. În această privință unii autori au vederi deosebite:

Parent Duchâtelet vorbind despre tutun, încheie observațiunile sale țicând că nu ar avea nici o acțiune vătămătoare asupra inteligenței. Aceste vederi le împărtășește și Barelli. Mérat însă, crede că întrebuințarea tutunului peste măsură ar determina stingerea facultăților intelectuale.

După Guéneau de Mussy, tutunul slăbește aceste facultăți, și prin nicotina ce o conține mai întciu escită și apoi deprimă atât aparatul circulator cât și sistemul nervos.

Decaisne în studiile sale asupra copiilor care fumă (Gaz. des Hop. 1689) cită pe mai mulți care

străluceaă la începutul studiilor lor, și care devenise apoi leneși, învățând cu greutate și fără succes. Otrăvirea prin tutun, după Peter, manifestă efectele sale mai ales asupra sistemului nervos.

Dr. Tamisier, a găsit din 59 afecțiuni grave ale centrilor nervoși (emiplegie, ramolism cerebral, pariplegie, ataxie locomotrice, paralisii agitante), 41 la fumători, din care 30 făceau abus.

Dr. Piasecki¹⁾, medicul manufacturei de tutun de la Havre, a găsit la copii de curând născuți ai lucrătorilor, o mortalitate foarte mare; 223 morți din 376 născuți, dintre cari 55 au murit de bôle de creeri.

Dr. Gasc, medicul unei manufacturii de tutun, a observat că afecțiunile nervoase ca convulsii, tremurături, epilepsie, apoplexie, erau bôle prea comune la lucrători.

Eu nu am văzut nici o dată, țice Dr. Hastings, vre-un caz de epilepsie, așa de grav, ca acela al unui copil de 12 ani care, de 2 ani luase obiceiul de a fuma. Fără să se știe despre acesta, pacientul era tratat cu o mulțime de medicamente, care rămase nefolositoare. Când se află adevărul și fu silit de a nu mai fuma, se vindecă repede de bôlă.

Dr. Bourdin făcu un paralelism între consumațiunea tutunului și cercetarea numărului de nebuni în Franța. Resultatul fu că, creșterea consumațiunii stă în raport direct cu înmulțirea nebunilor. Dr. Depierris a observat că sinuciderea de asemenea crește în raport direct cu consumațiunea tutunului, și că

¹⁾ La revue d hygiène 1881, pag. 917.

țifra sinuciderei este de patru ori mai mare la bărbați decât la femei, pentru că femeile nu se aruncă ca bărbații în beția narcotică, care împinge la desgustul vieții.

Dr. Cany în teza sa de doctorat, făcută sub privilegiul D-ului Legrand, arată cazul unui vechi marin care era bolnav și care amenința de a se ineca dacă nu i se dedea tutun. Ceea ce se observă și la morfinomanii, la alcoolici, când sunt împedicați în mod brusc din obiceiul lor.

În sfârșit, din aceste observații făcute de învățați și în condiții destul de serioase, reiese că tutunul, prin alcaloidul său nicotina, este un excitant al sistemului nervos și de care abuzându-se, conform legii fiziologice, se produce o slăbire a funcțiilor acestui sistem. Facultățile psihice ale creierului, fiind rezultat al funcțiilor materiale ale acestui centru nervos, urmăzând că, în parte sau în totalitatea lor să fie micșorate, pervertite etc. prin abuzul acestei otrăvi.

Tutunul în școală.—Dacă abuzul de tutun e primejdios pentru omul matur, apoi chiar întrebuițarea moderată e tot atât de periculoasă pentru copii. Constituția lor fragilă nu se poate împăca cu acest obicei de cât în urma unor modificări însemnate, care de ordin arăd se arăt, prin îngroșarea vocii de timpuriu, desgust pentru studiu; unora le tremură mâinele, atențiunea le e tot d'a una distrată, aerul gânditor, inteligența întunecată, fuge de societate, caută locuri ascunse pentru a'și petrece, orele de repaos, în desfătare, sub umbră la adăpost de ori-ce privire, impresurați de fumul de tutun, care i imbată și i cu-

fundă în meditațiunii vătămătoare moralității și instrucțiunii unui copil. Mulți tineri înzestrați de natură cu o inteligență superioară, sunt nevoiți de a se opri din studiu pentru tot d'auna, victime ale acestei plante. Câți dintr'ênșii, alunecați pe acest povârniș, reintră de tineri în căminul părintesc, ignoranți, tâmpiți, incapabili de a conduce o afacere, și care ar fi putut deveni serioși, iluștri chiar în societate. Inteligența lor suferă o amorțelă, frăgețimea feței pierde, tinerețea se veștejește printr'o maturitate timpurie. Tota energia tinerescă, dice Dr. Depierris, tot acel entuziasm pentru frumos, mare, adevăr care credea arta, literatura și știința, toate lăncezesc și se imprăștie o dată cu fumul tutunului, lăsând în creier o amorțelă, o confuziune de idei, și o lipsă de concepțiunii. În școlile de învățămînt superior, tinerii care au strălucit în clasele inferioare, din ziua când se sacrifică zeului Petun, toate aptitudinile, de pe când erau încă copii îi părăsește; entuziasmul, arderea pentru studiu, puterea de concepere, memoria, totă activitatea în sfârșit care naște geniul, amorțește.

Dr. Bertillon, care a observat efectele tutunului asupra elevilor din școala politehnică din Paris, constată că, numărul celor mai puțin capabili se mărea o dată cu lățirea obiceiului de a fuma.

Din 20 premianți nu erau de cât 3 fumători; iar între 20 de elevi ce erau foarte inapoiati, se găsea 16 fumători. Repetenții și cei mai din urmă elevi cum se numește les fruits secs, toți aprôpe, era, adoratori ai tutunului.

Dr. Decaisne, savantul cronicar științific al diaru-

lui „La France“ încă de la 1864 a semnalat academei de științe, urmările foarte grave, rezultând din întrebuințarea tutunului atât la oameni cât și la copii. Una dintre cele mai spăimântătoare din concluziunile sale, este formulată ast-fel: „uzul tutunului la copii chiar restrâns, duce adese ori la alterațiunea singelui, și la principalele simptome ale cloro-anemiei, colora feței palidă, slăbiciune sgomot de suflu la carotide, palpitațiunile și intermitențele cordului, diminuarea cantității normale a globulelor sanguine și dificultatea digestiunii etc. 1)

Tutunul în armată. Cestiunea tutunului în armată n'a fost tratată până acum de cât numai sub raportul igienei și încă destul de scurt. În tratatele de igienă militară, cele mai cunoscute capitole speciale consacrate tutunului sunt tot d'auna foarte restrânse. Autorii nu par a da de cât o mică importanță, și mai adesea pledază în favoarea sa. Tutunul, ție ei, este pentru soldat o distracție, o trecere de timp plăcută care le ajută de a suporta greutatea vieții militare.

Unii invocă faptul obicinuinței, acesta a doua natură, care este grea și periculoasă chiar câte o dată a o suprima, și conchid că tutunul aduce ore-care neajunsuri atunci când este oprit de a se întrebuința, de ore ce pentru unii formedă singura mângăere. Dr. Didiot, eminentul medic de la Vale-de-grâce, în codul său sanitar asupra soldatului ție că, trebuie ca tutunul să fie socotit ca un mijloc foarte folositor

1] Progresul medical român, No 15 anul 1880 p. 118.

de distracțiune în situațiunile cele mai critice ale soldatului.

Dr. Morache, profesor agregat la Vale-de-grâce, în tratatul său de igienă publică și privată dice că, întrebuințarea tutunului este un modificador moral, și că nu trebuie apreciat după compoziția sa chimică și acțiunea sa fiziologică, ci din punctul de vedere al reacțiunilor morale care joc un așa de mare rol în igiena umană¹⁾.

În contra tuturilor opiniunilor de mai sus, Dr. Bodros susține că, cu tot respectul ce are pentru cei care le a emis, nu se poate opri de a protesta în privirea unei astfel de condescendențe. Un obicei care este un atentat la igienă, nu poate fi de cât vătămător; căci, dintre cei care fumcă, câți se mărginesc la o întrebuințare moderată? Cu toate acestea, o dată ce acest obicei e învechit, nimeni nu tăgăduște că ar fi tiranic chiar de a impedia în mod brusc pe fumător, acesta ar aduce probabil neliniște și tristețe, pricină ale multor bóle. Dar, ceea ce ar fi de dorit, este a se opri cu desăvârșire nașterea acestui obicei. Din nenorocire însă, soldatul se găsește în astfel de condițiuni, că e foarte greu să scape de molipsire. Când toți superiorii lui fumcă, când camaradul cu care stă alături îl silește să inspire o atmosferă încărcată cu acest fum, când în sfârșit de la această acțiune, nimeni nu îl oprește, cade și el victima acestui obicei, care cu timpul degenerază în abuz.

¹⁾ Le tabac dans l'armée de Dr. A. Bodros.—1880.

Unii medici susțin cum că fumul de tutun, în stabilimentele publice și în localuri, unde e o îngrămădire prea mare de oameni, constituie mijlocul cel mai radical pentru a distruge miasmele și fermenți, împedcând ast-fel desvoltarea bólelor infecțioase și molipsitoare.

Nu suntem destul de autorisați pentru a pune la carantină asemenea propozițiuni, totuși nu ne putem ascunde îndoiala despre serioșitatea lor. Casărmile sunt supra săturate cu fum de tutun, și cu toate acestea, nu se împiedec febrele tifoide, febrele erupitive etc. de a se arăta în totă puterea lor. Departe de a fi o piedică în propășirea bólelor grave, tutunul prin acțiunea sa depresivă, prepară un teren favorabil acestor bóle. Mai mult, produsele toxice și gazele inproprii la respirațiune, ce fumătorii degaje în camere, contribuie de a adăoga la vișierea aerului.

Din conexitatea ce există între igienă și reglementele militare, tutunul influențegă mult și asupra disciplinei. Ast-fel pasiunea tutunului ca și a morfinei, este din cele mai tiranice; mai tare chiar de cât respectul reglementelor militare și toate sentimentele datoriei.

E. Decroix, citegă mai multe cazuri de infrațiune de la aceste reglemente, datorite obiceiului escesiv al tutunului.

Căpitanul Albert Pascal a observat o companie de 96 oameni, din care 94 fumau, el are în 3 ani: 64 soldați pedepsiți pentru infrațiuni la reglementele militare, aceștia toți fumați; nefumătorii însă erau cei mai disciplinați, nici unul dintr'ensii n'a avut vre o pedeapsă. (E. Decroix).

Dr. Rodros povestește că în timpul cursurilor ce ținea la școala sanitară militară din Paris, a observat tot-d'a-una, că cei dintre desertori de la cursuri și clinicele de spital erau numai fumători. Înșelând ori-ce supraveghere, escaladând la trebuință zidurile, pentru a se duce să și petreacă orele destinate studiului în ore care berărie, unde lecțiunile profesorului erau înlocuite într'un mod mai plăcut printr'un forte mare număr de țigări și pahare de bere. Nu este greu de zăsi închipui cineva la ce rezultate ajunseră acești pasionați de tutun. Ei în genere aveau la examene un aer stângaci, căci irândăvia intelectuală și depresiunea memorie sunt fructele neînălțurate ale nicotismului.

Capitanul Mueser a pus 8 soldați nefumători într'o camera separată de camera comună unde o mare parte din cei l'alți soldați din companie fumau, și a observat că a doua zi erau ușor de recunoscut. Cei separați, erau veseli, cu figura vie, aspectul arăta că ei respirase un aer curat și se simțiau destoinici pentru exercițiu militar. Pe când în camera fumătorilor din potrivă, el vedu pe ómni tușind câte un sfert de ceas, aveau friguri, galbeni, aspectul abătut, ochii turburi, și foarte greu la muncă.

Dr. Rodros spune că la toți fumătorii, bătăile inimii sunt sgomoloase. El a observat pe de o parte că, mai toți sunt expuși la apoplexie și oftică. Pe de altă parte, fumătorii ofticoși, tușesc și scot flegmă mai des de cât nefumători care ar fi atinși de aceeași bôlă. Aceste expectorații uscându-se pe scândurile casarmii unde se arunc, se înalță în aer, prin curent, măturare etc. și ast-fel atmosfera devine încarcată și cu germenii ofticiei pe lângă cele l'alte emanațiuni ale tutunului. În timpul iernei când ventilațiunea nu există în casarmii de cât foarte imperfect și în mod accidental, acest aer confiscat devine focarul celor mai periculoase maladii.

După unii tutunul, la soldați, ar combate urâtul și ar preveni nostalgia. La acesta, Dr. Rodros, demonstrează că tutunul mai mult de cât alcoolul, este o trebuință absolut factică, care nu răspunde la nici o trebuință a organismului, și că ar fi, pentru vécurile viitoare, fără îndoială, una din exemplele cele mai triste ale depravațiunii gustului. Armata romană a cucerit lumea fără ajutorul acestei plante otrăvitoare.

O ast-fel de pasiune ar putea, cel mult, a se permite la bătrânii militari, pentru care tutunul, în urma unei obicînuinți prelungite, a devenit, un fel de excitant trebuitor la echilibrul vieței, dar la soldați tineri ași, care abia ies din adolescență, este puțin serios de a afirma că tutunul este o trebuință. Și ca cel mai sigur mijloc de a combate această pasiune ar fi să instrueze soldatul asupra pericolelor ce aduce tutunul. Această sarcină ar trebui să se pună negreșit acelora care aș misiunea de a veghia la educațiunea morală, și la sănătatea soldatului.

Nicotismul profesional. Din tóte cestiunile care atárnă de istoria medicală a tutunului, aceea a nicotismului profesional este de sigur una din cele mai controversate, Ramazzin, Fourcroy, Percy, Merat, Patisier etc au atribuit muncii în manufactură numeroase bóle, de la cele mai ușóre până la cele mai grave. Pointe, Parent Duchâtelet, d'Arcet sunt de păreri opuse. Vicontele Siméon nu numai că a încercat de a-î justifica efectele, dar la înfățișat și ca un preservativ puternic în potriua febrei tifoide, oflicei, óre căror bóle parasitare saũ epidemice, gutei, reumatismului etc. Adevărul este ca tóte aceste păreri nu aș fost emise în aceeași epocă.

O dată, se întrebuița numai brațele în manufactura tutunului, când lucrătorii erau expuși la afecțiunii numeroase, ași însă, munca cu brațele s'a înlocuit în mare parte prin mașini, aceste inovațiuni ar micsora în mod însemnat numărul hôlelor la care sunt expuși lucrătorii din aceste manufacturi. În-să, perfecțiunile aduse instrumentelor și precauțiunile luate ași pentru sănătatea lucrătorilor, nu sunt de ajuns pentru a face să dispară cu totul orî ce accident. — Noul lucrător, venit într'o manufactură, încercă strănutări continuî, dureri de cap, amețeli, lipsă de poftă de mîncare, grășă, vărsături, colici și diaree hôle care ating mai ales pe femeî. Unii sunt siliți a părăsi manufactura, alți însă, ca să zicem ast-fel, se aclimatisează. Unii sufer de conjunctivite sau laringite, și încercă turburări profunde în sănătatea lor. După doi ani aprópe, lucrătorii aú fața fôrte schimbată, palidă, galben-cenușiu, cu un cuvânt fața cloroticilor sau cachecticilor. Acéstă stare coincide cu o însemnată înpușinare în fibrina sîngelui.

După Hurteaux, care a observat simptomele ce le am îndicat, întrebuițarea feruginóselor ar fi de ajuns pentru a înlătura orî ce accidente.

Afară de acestea, sănătatea lucrătorilor pare a suferi și mai mult. După Dr. Gasc, se ivesc fôrte des afecțiunii nervóse, tremurături, paralisii și după alți atingerea părților seminale, impotență, și că în sfârșit viața lor ar fi de o scurtă durată.

Mélier dice că, printre lucrătorii de tutun, nu să găsește nici o dată ómenî ajunși la bătrînețe adâncî. Și explică acésta prin faptul că ei trăesc tot-d'a-una

într'un aer încărcat cu praful iritant rezultat din operațiunile ce se face asupra tutunului și cu exalațiunii de amoniac, oleiu esențial și nicotina.

Pulverea și emanațiunile amoniacale produce conjunctivitele și laringitele de care am vorbit; oleul esențial dă naștere la dureri de cap, amețeli și grăță. Nicotina, determina afară de acestea, accidente și turburări nervoase, în sfârșit toate aceste cauze reunite concurează la producțiunea cachexiei profesionale.

Reuf și Boudet declară că nu a găsit nicotina, nici în urină nici în vre o escrețiune naturală a lucrătorilor, și că acest alcaloid nu ar exista în atmosfera unei manufacturii de tutun.

Dr. Drysdale, susține că a găsit nicotină la Viena în laptele femeilor tinere de la manufactura de tutun, adăogând că copii care se alăptau la sânul mamei lor mureau cea mai mare parte.

Vicontelesiméon și Reuf (de Strasburg) pretinde că afecțiunile arătate nu numai că nu apar la lucrători, dar acei atinși se vindecă.

Cu toate acestea, țice Dr. Depierris persoanele atinse sau predispușe la tuberculosă, părășesc numai de cât atelierele de tutun pentru că nu pot suporta o atmosferă încărcată cu atâtea emanațiuni otrăvicioșe.

IGIENA FUMĂTORILOR

Fie-care veac, țice Montesquieu, vorbind despre tutun, are nebunia sa ca și moravurile sale de care nici un popor n'a putut să se desrobescă, și ca trist esemplu al acestui adevăr, care se petrece sub ochii noștri; nu este în adevăr o nebunie aceste aberațiuni ale moravurilor, când se vęd populațiuni întregi fugind de familie și societate, desertând de la focarul domestic, pentru a alerga cu lăcomie, la cele mai vătămătore, cele mai vielene pasiuni, la o otravă care atacă de odată sănătatea, inteligența, averea, viața fiziologică și morală a omului, toate interesele sociale chiar existența politică a unei națiuni? Nu este această cea mai mare nebunie a veacului acestuia, care a putut împinge ast-fel națiunile la sinucidere prin această otravă?

Montesquieu și aci ea și în multe chestiuni a pătruns cu spiritul seü puternic, adevăruri mari, cercetate și observate de ömeni cu mari capitaluri culturale, științifice. Sunt însă atât de vielene pasiunile când au ajuns stăpâne pe noi, în cât putem găsi destule justificațiuni pentru a responde celor care ne supër cu argumentele lor demonstrative. fie ele chiar și fructul unor observațiuni științifice. Fară indoială că și cei cari s'au ridicat în potriiva pasiunei de a

fuma aŭ cam silit tărâmul științific, mergând mai mult pe calea inducțiilor și deducțiilor, și e cam în firea lucrului când pornești într'un studiu cu concepții a priori, à thèse, cum s'ar țice, totuși însă găsim transpirând și adevăruri mari în fața căror nu e nimic de obiectat. Deci, cel mai corect lucru ar fi părăsirea acestui obicei.

Studiile fiziologice, atât de numeroase în ultimii ani, ne aŭ desvălit însă și mistere organice. Uciđi vieța cu o otravă, dar, vieța n'ar fi atinsă întru nimic, când s'ar administra treptat-treptat acea otravă. Nicotina e o otravă cu care organismul se obicinu-ește, devine tolerant și în anume condițiuni nu mai suferă mult. Si pentru că un obicei învechit este greu de suprimat, ceea ce ar fi un sacrificiu mai presus de curagiul fumătorilor, spre a se opune unei asemenea pasiuni, care a obținut cetățenia fiziologică a organismului este necesar cel puțin a păđi ore-care reguli igienice.

Dupe cercetările arătate mai sus, în această lucrare, am văđut că tutunul de Virginia, de Lot și de Nord, probabil și al Belgiei, sunt acelea care conține mai multă nicotină; din contra tutunurile de Levant de Grecia, Ungaria, în sfârșit cel de orient, probabil și cel românesc, nu conține mai de loc; cel de Brasi-lia și Havana, conține puțin. De unde rezultă, că tre-bue să se prefere tutunurile orientale. Totuși nu tre-bue a le crede tocmai nevătămătore, căci dacă nu aŭ nicotină, aŭ alți principii rău făcători, destul de e-nergici și care în dosă mare, pot vătăma sănătatea; ei sunt însă mai puțin primejdioși, atâta tot. De a-

ceea ce a mai de căpetenie regulă igienică, este moderatiunea.

Să se fumeze la aer liber, și nici-odată cu mai multe persoane într'o cameră mică și reu ventilată. Tutunul cel uscat să se prefere.

Absorbtiunea principiilor toxici ai fumului de tutun se face cu mai mare iutelă dimineta si mai ales când se fumeda, inainte de mâncare, de aceea e bine a se feri de fumat inainte de masă.

Țigaretetele sunt cele mai bune de întrebuințat la fumat, mai ales când sunt Moși, din pricină că aduce mai puține neajunsuri ca țigara și pipa. Superioritatea țigaretetelor stă în aceea că, țigările în contact direct cu buzele determină iritațiuni locale, uneori chiar cancerul, pe când țigaretetele feresc orecum de această afecțiune, și apoi, fumul în trecerea lui prin tubul unei țigaretete, lasă o parte din principii toxici și mai ales nicotina. Pe pereții tubului unei țigaretete se recomandă ca foarte folositor sănătăței, să se așterne un strat subțire de vată, care a fost înteu înmuiat într'o soluțiune apoasă de tanin și bine uscată. Taninul are o mare afiuitate pentru nicotină, iar vata pentru oleiurile și substanțele gudronose ale tutunului lăsând să trecă ast-fel mai mult sau mai puțin un fum curat și aromatic. Când tubul țigaretetii e lung, atunci vata se pôte aședa numai la capete. Și într'un caz și într'altul, mai după fie-care fumat, ar trebui schimbată vata și introdusă alta. Țigaretetele cu carton la un capăt sunt mai igienice, pentru că pe de o parte pereții cartonului absorb o mare parte din fum, materiile gudronose; iar pe de altă

parte s'ar putea foarte ușor pune un strat subțire de vată preparată cu tanin în tubul de carton, prin care s'ar opera filtrarea fumului.

Țigaretetele și pipele trebuiesc curățite cel puțin după a treia țigare, căci alt-fel concentrațiunea continuă a fumului are o acțiune mai vătămătoare, escitând mai întâi gingiile și apoi dă naștere la formațiuni de tartrate ce se grămădesc împrejurul dinților, cari pe de o parte atacă smalțul producând dureri, iar pe de altă parte tartratele prin odorea fetidă ce le este proprie unită cu aceia a tutunului, dau gurei fumătorilor neglijenți un miros desgustător. Spălături în gură după fie-care fumat ar înlătura aceste inconveniente.

Pipele lungi sunt cele mai preferabile. E cu totul imprudent și chiar primejdios de a se sluji cine-va de pipele sau țigaretetele altora; căci, și mai cu seamă când capătul țigaretetei sau pipei ce se ține în gură e de lemn, atunci această parte fiind neincetată mușcată și strivită între dinți se imbibă ușor cu salivă sau cu materia vre-unei ulcere de natură infecțioasă.

Să se ferescă cine-va de a trece peste dosa obicinuită, căci atunci cade în abuz, și ar putea fi victima vre-unei bôle ce le-am enumerat. Persónele cu temperament nervos, sau a cărei constituție este gingașă, trebuie să fie circumspecți în întrebuițarea tutunului, ei sunt cei mai impresionabili la efectele principiului narcotic. Precauțiunile ce se ia de unii fumători pentru a arunca saliva e foarte salutarie, de și acesta provocă sete, aducând dorința de a bea mai ales alcoolice, totuși scutește stomacul de un

principiū veninos ce se găsește mai adesea solvat în salivă.

Mai înainte de a termina această schiță despre igiena fumătorilor, îndemnăm pe părinții de familie a veghea cu cea mai mare băgare de seamă ca copiii lor să nu capete acest nenorocit obicei de a fuma. Urmările le am văzut, și copiii sunt cei mai susceptibili de a le suferi.

Cel mai bun mijloc pentru a se vindeca de efectele tutunului este o hotărâre de a nu mai fuma. Dar a renunța în mod brusc poate să fie primejdios, de și nu se vorbește despre nici o victimă a acestei încercări.

Iată cum M. Rétault, sub intendant militar în Franța, istorisește mijlocul prin care a ajuns să se lase de tutun :

„La 14 ani eram un mare fumător de țigări. Este destul să spun că, îndestrat cu un temperament nervos, a trebuit să sufer mai adesea din cauza acestui abuz. Într'adevăr, am simțit de mai multe ori tremurături nervoase în mâini; după cât-va timp digestiunea se îndeplina foarte greu, mai ales când fumam imediat după masă. Am avut asemenea congestiuni cerebrale, datorite, esto adevărat unei stări anemice provenite din cauza unei șederi în Africa, dar la care s'adăogă și abuzul de tutun. Fără a-mi da socoteală de pricinile acestei alterațiuni a sănătăți, am încercat de mai multe ori să părăsesc obiceiul de a fuma. Totă sânguinta mea a fost nefolositoare. Abia renșiam pentru 4 sau 5 zile și dorința de a fuma revenia cu o furie la care trebuia să mă supui, și atunci reluam țigarea cu o adăvărată nebulie atât de plăcut 'mi părea gustul acestui narcotic. În altă zi rușinat de neputința mea, reluam hotărîrea noastră mutată de a nu mai fuma, dar neputând a mă mai sprijini pe propriile mele puteri, am alergat la metode. Numai metoda mă putea duce la sfârșitul ce 'l doream. Iată ce am făcut: când simțeam dorința de a fuma, în loc de o țigare am luat în gură o pietricică albă.

Când o părăsém numai decât îmi venea dorința de o țigare, atât de mare era pasiunea mea de fumat. O lună de zile nu am putut departa petricica din gură fără să nu 'mi revie dorința de a fuma, totuși micșoram voințul pietricicii. În a doua lună simțem mai rar această dorința pe care o îndepliném luând petricica.

În sfârșit problema se desleagă, după a patra lună numai fumam, și putém chiar a nu mai usa de succedaneul ce 'l dădusem tutunului. În acest timp toate afecțiunile ce mă supăra se ameliorase. Din nenorocire însă, avusei imprudența, într'o zi să ieau o țigare. a doua zi fumai alta, și îndată, pe nesimțite reluasem obiceiul de a fuma, de și cu mai multă cîmpătare. Acest obicei tu urmat de noi accidente, dispepsia de care sufeream se agravă, congestiunile cerebrale se accentuază din zi în zi, în sfârșit reluai din nou hotărârea de a nu mai fuma nici o dată. Acum sunt patru ani de când numai fumez, în'am emancipat cu desăvârșire de acest obicei, și ca rezultat numai sufer de nici o afecțiune de care eram atins

Această metodă mi s'a părut ingenioasă și am aplicat'o și asupra mea. Într'adovér, înainte am fumat 8 ani, și de când am întrebuințat metoda lui Réteault. sunt 4 ani, și până azi nu mai mi-a venit gustul de a fuma. O dată cu acest obicei mi a dispărut palpațiunea, tusea și greața ce avém în toate diminetele.

C. D.

Al. Br..... mare proprietar în județul Putna, suferea de o inapetență și dispepsie foarte rebelă resistând la ori-ce medicațiune ce a încercat. Într'o zi se hotărăște a se lăsa de tutun, și în acest scop întrebuință metoda lui Réteault. De și era vechi fumător, avu curajul hotărârii sale și în mai puțin de 2 săptămâni nu mai făcu us de pietricică, pierindu-i cu dorința de fumat, inapetența și dispepsia de care suferea.

INCHEIERE

En toutes choses, le mieux est de rechercher le point jus' de vrai. Dr. Bertherand.

În zilele noastre ca și în vécul al XVI-lea și al XVII-lea tutunul are dușmanî pasionați convinsi. Unii îl invinovățește peste măsură, alții îl susține ca fiind nevătămător . Trebuie dar să căutăm unde e adevărul ținând depărtate aceste păreri.

Incercările și observațiunile făcute în acesta privință au demonstrat că întrebuițarea peste măsură a tutunului poate aduce accidente primejdioase. Imunitatea de care se bucură fumătorii nu vine în favoarea chestiunii că tutunul ar fi nevătămător, precum nici toleranța băutorilor pasionați nu'î scutește de alcoolism. Fără îndoială sunt ómenî moderați care beau vin totă viața lor și care mor fără să cunoască ce este beția, sunt alții ómenî robuști cari în virtutea unei idiosincrasii saũ a unei obicnuinți particulare, pot, după expresiunea vulgară: să bea cât doi; ce trebuie să deducem d'aci? Cita-se-vor ómenii cumpătați pentru a dovedi că vinul nu produce nici o beție? saũ pentru că óre care indiviđi beau peste măsură, susține-se va că toți pot face același lucru? De sigur nimeni nu va sprijini aceste idei. Și cu tóte

acestea, și de tutun ca și de spirtose unii usedă iar alții abusedă. Unii nu încearcă mai nici o turburare în sănătatea lor, alții au dureri de gură, de stomac, de ochi, palpațiunii etc. Dacă se generalisedă faptele, fără a deosebi usul de abus, fără a ține socotală de idiosincrasie, cine-va ajunge la niște concludiunii greșite dacă nu absurde. Se văd, spre exemplu, ómeni cari fumând n'au trecut nici o dată marginile toleranței lor particulare, și care se bucură de o sănătate perfectă, dar acesta nu ne pôte opri de a admite că alți pot fi atinși de bóle prin escesul de tutun. Nicotismul cronic nu este de cât consecuența abususului de tutun. Intrebuințarea moderată și cu prudența nu aduce nici o dată vre-un pericol. Nu trebuie decí alungat tutunul pentru faptul că câțiva abusedă, precum nu se pôte condamna nici vinul din pricina unor care se amefesc. Aci ca în tóte lăcomia este vătămătoare.

— FINE —